

◆ V, U, L ali W ?

Jože Mencinger

◆ OPTIMIZEM, KI PA GA DOGAJANJA
NE PODPIRAJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

◆ FINANCIRANJE, CESTNINJENJE,
KRIZA IN OSTALE (POL)RESNICE
IZVAJANJA PROGRAMA GRADNJE
AVTOCEST V SLOVENIJI

Žan Oplotnik

◆ STATISTIČNA PRILOGA

EIPF

GOSPODARSKA GIBANJA

414

Ljubljana, maj 2009

UREDNIŠKI ODBOR:

Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;

Jani Bekó, Univerza v Mariboru, Maribor;

Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;

Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;

France Križanič, EIPF, Ljubljana;

Jože Mencinger, EIPF, Ljubljana – urednik;

Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;

Franjo Štiblar, EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo od 2009 sofinancira Javna agencija za knjigo RS.

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2009 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,

Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;

Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 600 izvodih.

Oblikovanje in priprava za tisk, Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

V, U, L ali W?	6
<i>Jože Mencinger</i>	

OPTIMIZEM, KI PA GA DOGAJANJA NE PODPIRAJO	10
<i>Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak</i>	

1. Pričakovano povpraševanje se še naprej krepi	13
2. April pogloblja medletni padec blagovne menjave, a zmanjšuje primanjkljaj	14
3. Gospodarska klima se nekoliko popravlja	15
4. Industrijska produkcija ponovno strmoglavila	16
5. Zmerno izboljšanje v neindustrijskih gospodarskih dejavnostih	17
6. Stanje na trgu dela se slabša z zmanjšano silovitostjo	18
7. Cenovna pričakovanja se le počasi obračajo navzgor	19
8. Rast plač v javnofinančnem sektorju vse bolj štrli	21
9. Še naprej brez opaznega izboljšanja pri davčnem donosu	22
10. »Ustavljanje« bančnega posredovanja	23
11. Primanjkljaj na tekočem računu v prvem četrtletju le tretjina primerljivega lani	24

FINANCIRANJE, CESTNINJENJE, KRIZA IN OSTALE (POL)RESNICE IZVAJANJA PROGRAMA GRADNJE AVTOCEST V SLOVENIJI	26
<i>Žan Oplotnik</i>	

1. Uvod	28
2. Fizična in finančna realizacija investicij v avtocestno omrežje	29
3. DARS in model financiranja investicij v avtocestno omrežje	31
4. Cestnine kot vir odplačila dolžniških virov financiranja	34
5. Gospodarska kriza, investiranje in financiranje NPIA	39
6. Zaključne ugotovitve	40
Viri in literatura	43

STATISTIČNA PRILOGA	44
----------------------------	----

V, U, L ali W?

Jože Mencinger

6

Napovedi različnih institucij o gospodarski rasti oziroma krčenju BDP v letošnjem in prihodnjih nekaj letih se razlikujejo in iz meseca v mesec spreminjajo. S tem se spreminjajo tudi ugibanja o tem, kdaj bomo prišli do točke, ko bo krčenje gospodarske aktivnosti končano in ko bomo nehali govoriti o »negativni rasti«. Najbrž je prav kar priznati, da »ne vemo prav dobro, kam gremo, pa tudi ne, kje smo« in da so napovedi bolj ugibanja, kot kaj drugega. Kako dobra so takšna ugibanja, je odvisno od izkušenj iz preteklosti, razumevanja, kako so povezana dogajanja v gospodarstvu in med gospodarstvi, pa tudi od institucije, ki ugiba. Vsaj dve pravili ugibanja vendarle imajo. Bolj oddaljena dogajanja so zmeraj lepša od manj oddaljenih; tako naj bi bilo leta 2010 mnogo bolje kot letos, leta 2011 pa še bolje. Poleg tega so napovedi vsakokratnih oblasti – pri nas ali v svetu - ali od njih odvisnih institucij, oziroma tistih, ki »vodijo« svet, recimo EU, ECB, IMF, OECD, praviloma bolj vedre kot napovedi tistih, ki ga ne. Evropski voditelji so tako na svojem nedavnem srečanju opazili prve znake »vzdržnega gospodarskega okrevanja«; zato naj bi bilo tudi nadaljnje stimuliranje gospodarstva nepotrebno, oblikovati bi veljalo izhodno strategijo (Bloomberg, 19. junija). Tudi predsednik ECB Jean-Claude Trichet za prihodnje leto napoveduje okrevanje gospodarstva, saj smo »priča upočasnjevanju poglobljanja krize«. Svetovna gospodarska aktivnost naj bi se do konca leta stabilizirala in prihodnje leto prešla v rast. Po njegovem mnenju naj bi »stimulacijski svežnji, ki so jih vlade sprejele doslej, povsem zadostovali«, dodatno zadolževanje pa naj ne bi bilo potrebno. (MMC RTV SLO/STA, 21. junija). Morda. Vendar zaenkrat kaže, da voditelji EU in gospod Trichet bolj ugibajo in še bolj želijo, kot vedo.

Pri ugotavljanju stanja v gospodarstvu se institucije, ki ga spremljajo, vse bolj zanašajo na raznovrstne ankete, ki kažejo občutke potrošnikov, trgovcev, ali producentov, in vse manj na podatke o dejanskih dogajanjih. A tudi pri podatkih o dejanskih dogajanjih, ne gre prezreti, da je uporabnih podatkov vsaj za narodna gospodarstva vse manj, pa tudi, da so vse manj zanesljivi. Če dodamo še probleme z definicijami in merjenji makroekonomskih agregatov, lahko trdimo, da razlik med napovedjo o, na primer, 1.9 ali 1.6 odstotnem krčenju BDP sveta sploh ni. Na nezanesljivost kaže na primer nedavni izračun SURS-a o 8.5 odstotnem krčenju BDP Slovenije v prvem četrtletju letos. H krčenju BDP naj bi kar 4.2 odstotni točki prispevalo krčenje zalog!!!, čeprav se zaloge (surovin, reprodukcijskega materiala ali dokončanih produktov) lahko pojavljajo le v dejavnostih, ki ustvarjajo manj kot pol BDP, njihovo spreminjanje pa običajno niha znotraj pol odstotka BDP. Bi bil padec BDP Slovenije v prvem četrtletju brez sprememb zalog le 4.3 odstoten? Kakorkoli, kaže, da »trdnih« tudi številčk o stanju v svetovnem, evropskem ali slovenskem gospodarstvu ne gre jemati preveč zares.

Še več kot z ugotavljanjem stanja je problemov z napovedmi. Tudi pri njih se institucije vse bolj zanašajo na ankete, ki kažejo pričakovanja potrošnikov, trgovcev ali producentov. Pri oblikovanju napovedi zato ne gre pozabiti na znamenito zgodbo o tem, kako je Indijanec »napovedal« mrzlo zimo. To več kot potrjuje tudi napovedi ekspertnih institucij o rasti ali krčenja BDP v letošnjem letu. Prikazane so v Tabeli 1 in na Sliki 1; gre za povprečja napovedi uglednih svetovnih bank in institutov o gospodarski rasti v letošnjem letu¹. Še julija lani so eksperti za letošnje leto napovedovali 1.3 odstotno gospodarsko rast v evro območju, 1.5 odstotno v Nemčiji in 1.3 odstotno v ZDA; njihove letošnje junijske napovedi za letošnje leto pa so: -4.1 za evro območje, -5.5 za Nemčijo in -2.8 za ZDA. Šele novembra lani so za letošnje leto prvič predvideli krčenje BDP; odtelej so se vse napovedi poslabševale; šele junijska povprečna napoved je le za ZDA napovedala manjše krčenje od predhodne.

7

Tabela 1
Napovedi o gospodarski rasti v letu 2009

čas napovedi	napovedi za 2009			napovedi za 2010		
	evro območje	Nemčija	ZDA	evro območje	Nemčija	ZDA
2008:07	1.3	1.5	1.3			
2008:08	1.2	1.3	1.2			
2008:09	0.9	1.1	1.3			
2008:10	0.6	0.6	0.6			
2008:11	-0.1	-0.2	-0.2			
2008:12	-0.9	-1.0	-1.0			
2009:01	-1.4	-1.4	-1.2			
2009:02	-2.1	-2.5	-2.0			
2009:03	-2.4	-3.2	-2.2	0.7	0.8	1.9
2009:04	-3.4	-4.3	-2.7	0.2	0.3	1.4
2009:05	-3.7	-5.2	-2.9	0.3	0.3	1.4
2009:06	-4.1	-5.5	-2.8	0.5	0.5	1.6

Vir: The Economist pool of forecasters

¹ Na njihovo spreminjanje in s tem na negotovost napovedi v slovenskem gospodarstvu sta v začetku leta opozorila že Bole in Rebec (GG, januar 2009).

Slika 1
Napovedi o gospodarski rasti v letu 2009

Vir: Tabela 1

Si pri ugibanju o globini krize in njenem trajanju lahko pomagamo z zgodovino? Morda, a ne preveč. Ameriška ekonomista Carmen M. Reinhart in Keneth S. Rogoff (2009) sta ugotovila, da je BDP v 18 gospodarskih krizah, ki sta jih analizirala, v povprečju upadal dve leti in da se v tem razdobju zmanjšal za desetino, brezposelnost, ki se je povečevala več kot štiri leta, se je povečala za 7 indeksovskih točk, javni dolg pa se je med krizo povečal za 86 odstotkov. Precej daljša so bila povprečna razdobja zniževanja cen na nepremičninskem trgu in tečaji delnic na trgu vrednostnih papirjev; prve naj bi se zmanjševale šest let in padle za 35 odstotkov, tečaji delnic na borzah pa naj bi se v treh letih znižali za 55 odstotkov. Najbrž ni mogoče najti veliko razlogov za pomisel, da bo zdajšnja kriza krajša ali plitvejša od tega povprečja, saj so bile krize, ki sta jih analizirala, omejene na posamezne države ali skupine držav, nekateri padci pa so že v začetni fazi zdajšnje krize presegli padce v prejšnjih krizah. Nič tudi ne kaže, da je znanje o tem, kako iz krize, zdaj večje, kot je bilo v preteklosti, ali da je sposobnost obvladovanja kriz večja, kot je bila v preteklosti. Če torej za začetek zdajšnje krize uporabimo zadnje četrletje preteklega leta in uporabimo njuna zgodovinska povprečja, bi dno v proizvodnji veljalo iskati konec 2010, najvišjo stopnjo brezposelnosti konec 2012, borzni indeksi bi se začeli obračati navzgor sredi 2011, cene nepremičnin pa šele leta 2014. A tudi tu gre le za ugibanja. Kakorkoli, o krizi in njenem trajanju bomo malo več vedeli šele, ko bo mimo. Takrat bomo poznali tudi odgovor na vprašanje, ali bo kriza imela obliko črke V, U, L ali W. Tudi takrat pa bo spet treba priznati, da »ne vemo prav dobro, kje smo, in še manj, kam gremo«.

Reference:

- *Bloomberg (2009): www.bloomberg.com/apps/news;*
- *Bole, V. in Rebec, P: (2009): Gospodarski izgledi v 2009, GG 410, 1/2009, 6-15;*
- *Reinhart, C.M. in Rogoff, K.S. (2009) The Aftermath of Financial Crises, NBER Working Paper 14656;*
- *OECD: The Economist pool of forecasters , www.oecd.org/dataoecd/0/13/18635847.htm*
- *SURS: (2009) Bruto domači proizvod, 1 četrtoletje 2009*

OPTIMIZEM, KI PA GA DOGAJANJA NE PODPIRAJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

10

Povečanje domačega povpraševanja je bilo marca sezonsko in naključno, trendna dinamika se ni spremenila, pričakovano povpraševanje pa se je še okrepilo. Medletni padec blagovne menjave se je aprila še povečal, primanjkljaj pa zmanjšal. Izvoz v prvih štirih mesecih je bil za četrtno manjši kot lani; uvoz je zaostal za skoraj 30 odstotkov. Trgovinska menjava s članicami EU za lansko zaostaja bolj kot menjava z nečlanicami. Gospodarska klima se nekoliko popravlja; zvišalo se je predvsem zaupanje v storitvenih dejavnostih in med potrošniki. Pričakovanja se izboljšujejo, a na ravneh, ki so tretjino nižje kot pred letom.

Industrijska produkcija je aprila strmoglavila, bila je za četrtno manjša kot aprila lani, v štirih mesecih je za lansko zaostala za petino. Zmanjšanje pri nas je večje kot v EU ali evro območju. Neindustrijske dejavnosti je kriza vsaj zaenkrat prizadela manj kot industrijo; a razlike med dejavnostmi so velike in se iz meseca v mesec spreminjajo. Stanje na trgu dela se hitro slabša, števila iskalcev dela celo pospešeno raste. Anketna stopnja brezposelnosti se je dvignila na 5.3%, v EU pa na 8.7%; razlike med članicami so velike: med 3% na Nizozemskem in 18% v Španiji.

Maja so življenjski stroški porasli za 0.6%; k temu so prispevale davčne spremembe, višje cene derivatov ter sezonske podražitve. Medletna stopnja inflacije se je znižala, trendna dinamika se je okrepila, osnovna inflacija je ostala nespremenjena. Cene v evro območju rastejo precej počasneje. Cene industrijskih producentov se znižujejo posebno pri prodajah v tujino. Cenovna pričakovanja so tudi maja kazala na obračanje navzgor; tudi surovine so se opazno podražile, a so ostale cenejše kot lani. Povprečne plače so se aprila znižale, znižala se je tudi bolj dolgoročna rast plač. Povprečno rast so daleč presegle plače v javnem sektorju, posebno v zdravstvu in socialnem varstvu. Katastrofalne posledice plačnega zakona iz leta 2008 postajajo vse bolj očitne, saj močno zmanjšujejo možnosti države za lajšanje socialnih problemov, vse socialne intervencije do konca leta bodo verjetno manjše od dodatnih izdatkov, ki jih je ustvaril lanski plačni zakon.

Davčni prihodki so maja spet upadli a manj kot aprila. Prihodki od neposrednih davkov so se skrčili predvsem zaradi izjemnega zmanjšanja davka na dobiček, ki pa je maja že sicer manjši kot aprila; tudi prihodki od dohodnine so se zmanjšali. Javnofinančne blagajne še najbolj vztrajno polnijo prispevki, čeprav se tudi ti vse bolj krčijo. Tudi donos od domačih davkov na blago in storitve je maja spet močno padel. Krediti so maja stagnirali, a so

zaradi lanske rasti 10 odstotkov višji kot pred letom, rast depozitov se je povsem zaustavila. Pri kreditiranju prebivalstva je težava s povpraševanjem, pri podjetjih s ponudbo; prebivalstvo ni pripravljeno povečati zadolženosti, podjetjem banke skrajšujejo ročnost in obseg kreditov, same imajo težave pri pridobivanju posojilnih skladov. Krčenje aktivnosti zmanjšuje primanjkljaj na tekočem računu, manjši so primanjkljaji v blagovni menjavi, bilanci dohodkov in pri tekočih transferih, manjši je tudi presežek pri storitvah. Struktura neto prilivov in odlivov po računih finančne bilance se iz meseca v mesec spreminja.

***

11

OPTIMISM, WHICH IS HOWEVER NOT SUPPORTED BY ACTUAL DEVELOPMENTS

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Growth of domestic demand in March was seasonal and accidental, the trend dynamics did not alter. Expectations improved. International trade declined and trade deficit lowered. Exports in the first four months were 25 percent lower than in the same period a year ago, imports dropped by 30 percent. The drop of the trade within EU exceeded the drop of the trade with the rest of the world. Business climate is improving due to improved confidence in service sectors and by consumers. The expectations are improving, though at very low levels

Industrial production crashed in April; it was 25 percent smaller than a year ago, while it in the four months period it lagged for 20 percent behind the production in the same period a year ago. The decline in Slovenia exceeded the decline in EU and EMM. Non-industrial branches have been so far less affected by the crisis than industrial production; the differences among branches are large and vary from month to month. The situation in the labor market is worsening rapidly, the number of jobseekers is increasing rapidly. The unemployment rate in Slovenia increased to 5.3 percent and in EU to 8.7 percent; they differ considerably among member countries ranging from 3 percent in Netherlands to 18 percent in Spain.

The costs of living index increased for 0.6 percent in May; tax changes, higher prices of gasoline, and seasonal factors were the main contributing factor. Yearly inflation decreased, its dynamics strengthened, and base inflation remained unaltered. The prices in Euro zone grew at slower rate. The industrial producers prices were decreasing particularly for goods which are exported. Price expectations indicated an upward turn, the world raw material prices rising but staying well below the level of May 2008. Average wage dropped in April; its long run dynamics slowed as well. Wages in the public sectors overtook general wage increases particularly in medical and social services. Catastrophic consequences of the wage law in public sector are becoming more and more evident; they seriously threaten the ability of the government for social intervention, the overall costs of social intervention in 2009 might lag behind additional public expenditures caused by the reform.

Tax revenues dropped again in May but for less than in April. The revenues of direct taxes lowered because of enormous drop of revenues of profit taxes which however is much lower in May than in April. Income taxes decreased as well. Public revenues have been most steadily filled up by social contributions but also they are decreasing. The revenues of the indirect taxes declined again. Credits stagnated but remained 10 percent higher than last year because of rapid growth in the middle of 2008. The growth of deposits stopped. In crediting population, there are problems on the demand side, as population does not want to increase indebtedness. In crediting companies there are problems on the supply side, the banks are shortening the terms and the size of credits; they themselves have problems with the access to long term loans. The shrinkage of economic activity lessens current account deficit; trade, incomes and current transfers deficits and services surplus are all lower. The structure of inflows and outflows of the financial balance changes rapidly.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Pričakovano povpraševanje se še naprej krepi

Podatki omogočajo oceno mesečne dinamike domačega trošenja le do marca, ko je skupno domače trošenje glede na februar opazno poraslo. Povečanje je bilo posledica sezone in enkratnih sprememb, saj se bolj dolgoročna trendna dinamika ni opazno spremenila.

Marca so se tudi vse tri komponente domačega končnega trošenja opazno okrepile, vendar se je le pri trošenju države trendna rast izboljšala, nikjer pa ni bila pozitivna. Komponenti končnega trošenja, ki po jesenskem kolapsu še naraščata oziroma nihata v bližini stagnacije, sta trošenje države in prebivalstva. Trošenje prebivalstva je marca močno poskočilo, tudi medletna stopnja je porasla na 1.8%, vendar je bilo izboljšanje (tako kot pri skupnem domačem trošenju) posledica sezone in enkratnih sprememb, saj se je trendna rast celo malo zmanjšala. Pri trošenju države za blago in storitve je prav tako prišlo do izboljšanja, vendar se je, za razliko od trošenja prebivalstva, v primeru trošenja države izboljšala tudi trendna rast, čeprav ostaja rahlo negativna! Tudi investicije, ki so po avgustu lani doživele največje krčenje, so se marca precej povečale, vendar prav tako brez opazne spremembe v trendni rasti.

Izvozno povpraševanje, ki je januarja strmoglavilo, se vse od takrat krepi, vendar dolgoročna dinamika ostaja negativna. Medletna stopnja rasti se je sicer malo popravila, a je še naprej zelo negativna (na -22.3%), nominalna raven izvoza se giblje okoli vrednosti v letu 2005. Tudi trendna rast izvoza ostaja krepko pod -10% letno, čeprav je bila marca najboljša po oktobru lani.

Pričakovanja o dinamiki trošenja so se tudi maja popravila. V storitvenih dejavnostih se je pričakovano povpraševanje povečalo za 10 odstotnih točk (45% anketiranih pričakuje višje povpraševanje). Pričakovano povpraševanje se je najbolj popravilo v trgovini na drobno, saj je bilo maja že nad desetletnim povprečjem. Nekaj prek polovice anketiranih pričakuje povečanje končnega trošenja v roku treh mesecev. Pričakovani izvoz se je prav tako popravil (po anketah iz sektorjev predelovalne dejavnosti), vendar še naprej le okoli 45% anketiranih pričakuje povečanje izvoznega povpraševanja. Le dinamika pričakovanega povpraševanja v gradbeništvu se še ni obrnila navzgor.

2. April pogloblja medletni padec blagovne menjave, a zmanjšuje primanjkljaj

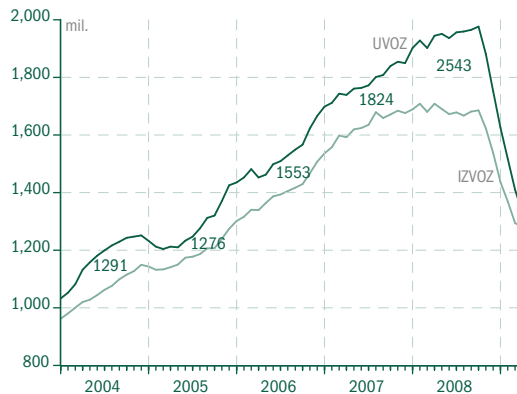
Medletni podatki kažejo na poglobitev padca blagovne menjave v aprilu, a tudi zmanjšanje primanjkljaja.

Podatki vsaj v medletni primerjavi kažejo znake upočasnitve padca blagovne menjave. Zato pa je primanjkljaj nekaj večji, vendar je kumulativni izvoz (bolj), uvoz (manj) in tako kumulativni primanjkljaj v prvem četrtletju še naprej bistveno manjši od primerljivega lani. Tudi trgovina z nečlanicami še naprej manj zaostaja za lanskimi rezultati kot trgovina s članicami EU.

14

Skupni slovenski izvoz je aprila znašal 296 milijonov €, kar je 29.7% manj kot aprila 2008. Uvoz je bil 1339 milijonov € (34.9% manj kot aprila lani), kar da primanjkljaj 43 milijonov € oziroma 96.8% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 881 milijonov € (padec za 30.9% glede na april 2008), uvoz 1017 milijone € (37.8% manj), kar pomeni primanjkljaj 136 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil aprila izvoz 414 milijonov € (27.1% manj kot enak mesec lani), uvoz 321 milijonov € (23.4% manj), kar pomeni presežek 93 milijonov €.

Trgovinska menjava
(desezonirani podatki)

V prvih štirih mesecih 2009 skupaj je bil izvoz 5196 milijonov € (24.4% manj kot v enakem obdobju leto prej), uvoz 5468 milijonov € (29% manj), kar pomeni primanjkljaj 272 milijonov € oziroma kar 95% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v štirih mesecih 3662 milijonov € (24.8% manj kot v enakem obdobju 2008), uvoz 4174 milijonov € (31.3% manj), kar pomeni primanjkljaj 512 milijonov €. V menjavi z nečlanicami je bil izvoz v prvih štirih mesecih 1534 milijonov € (23.3% manj kot v prvih dveh mesecih 2008), uvoz 1294 milijonov € (20.2% manj), kar da presežek 240 milijonov €.

3. Gospodarska klima se nekoliko popravlja

Gospodarska kriza se nadaljuje, pojavljajo pa se prvi znaki izboljševanja razmer. Po rezultatih ankete Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) se je gospodarska klima izboljšala, po nekajmesečnem padanju je njen kazalnik obrnil smer, saj se je v maju v primerjavi z aprilom zvišal za 3 odstotne točke, od maja lani pa je nižji za 33 odstotnih točk, hkrati pa je njegova vrednost še za 28 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na zvišanje vrednosti kazalnika gospodarske klime je vplivalo predvsem zvišanje zaupanja v storitvenih dejavnostih in zaupanja potrošnikov.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v maju je bila za 1 odstotno točko višja kot mesec prej, glede na maj lani pa je bila njegova vrednost nižja za 30 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa prav tako za 30 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se izboljšala. V maju je bila vrednost kazalnika skupnih naročil nižja kot mesec prej, s tem pa je dosegla tudi rekordno nizko raven, kazalnik zalog pa se je izboljšal in dosegel najnižjo vrednost po juliju 2007. Glede na mesec prej je bila vrednost kazalnika proizvodnje nižja za 2 odstotni točki, medtem ko je bila vrednost kazalnika izvoznih naročil višja za 7 odstotnih točk. Tudi pričakovanja v maju so bolj optimistični, saj so se vsi kazalniki pričakovani izboljšali.

Po več kot pol leta trajajočem padanju zaupanja se optimizem vrača tudi v storitvene dejavnosti, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih maja za 6 odstotnih točk višja aprila, a hkrati za 43 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z majem lani pa je bila njegova vrednost prav tako nižja za 43 odstotnih točk.

Zaupanje raste tudi v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v maju v primerjavi s preteklim mesecem višja za 5 odstotnih točk, v primerjavi z lanskim majem pa je bila nižja za 60 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 48 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so prav tako ugodna. Glavni omejitveni dejavnik v gradbeništvu v maju je bilo nezadostno povpraševanje, s čimer se je spopadalo 53% gradbenih podjetij, veliko konkurenco v panogi je kot omejitev navedlo 50% podjetij, 27% podjetij pa je imelo težave pri pridobivanju kreditov, hkrati pa je bilo med gradbenimi podjetji 4% takih, ki niso navedla omejitev.

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno je v maju ostala na enaki ravni kot v aprilu, glede na maj lani pa je bil kazalnik nižji za kar 48 odstotnih točk. V maju je bil delež tistih podjetij v sektorju, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 43%, kar 45% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 38% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitve pomenili visoki stroški dela.

Gospodarska klima se je v celotni EU27 ustalila na nizki ravni. Po podatkih Eurostata so se v maju 2009 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec prej znižala za 0,4

odstotne točke, glede na maj lani pa so nižja za dobrih 50 odstotnih točk. Glede na april so se v maju za poldrugo odstotno točko znižala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za slabe 4 odstotne točke, še vedno pa ostajajo slabih 20 točk nižja kot maja lani. Splošni poslovni optimizem se je v maju 2009 v celotni sedemindvajseterici dvignil in sicer za dobri 2 odstotni točki, v primerjavi z lanskim majem pa je bil nižji za dobrih 27 odstotnih točk.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

16

4. Industrijska produkcija ponovno strmoglavila

Industrijska produkcija se je spet močno zmanjšala; v aprilu je bila za skoraj 4% nižja kot mesec prej, hkrati pa kar četrtno manjša kot v aprilu lani, produkcija v prvih štirih mesecih letošnjega leta pa je bila skoraj za 21% nižja kot v enakem obdobju lani. Impulzni trend kaže, da se je v marcu industrijska produkcija zmanjševala po stopnji 3,37%. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v aprilu 2009 za dober odstotek manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim aprilom so se povečale za 3%.

Dejavnost rudarstva se je v aprilu znižala za dobrih 6% glede na marec, v primerjavi z marcem 2008 pa se je rudarstvo skrčilo za dobrih 22%. V prvih štirih mesecih letošnjega leta je bila dejavnost rudarstva za 11,6% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih so se ponovno zaostrile, saj se je njihova aktivnost glede na mesec poprej znižala za 4%, glede na april 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za več kot četrtno. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji zmanjšala v prvih štirih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 22%. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v aprilu na upad v skoraj vseh sektorjih predelovalne industrije razen v proizvodnji drugih vozil in plovil, proizvodnji pijač ter živil. Največji je upad v sektorjih proizvodnja koks in naftnih derivatov, oblačil ter usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov, kjer se je proizvodnja zmanjšala za več kot petino: Za približno desetino je produkcija v nižja papirni, lesni ter tekstilni dejavnosti, najmanj, za manj kot 5%, pa se je produkcija v aprilu skrčila v kovinski in kemični industriji.

V aprilu se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo glede na predhodni mesec skrčila za 0,6%, glede na lanski april pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 7,5%.

Produkcija v aprilu v primerjavi z mesecem prej je bila za 2,2% nižja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, za 3% v proizvodnji proizvodov za investicije in za 4,8% v proizvodnji proizvodov za široko porabo.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v aprilu glede na marec industrijska produkcija zmanjšala za 0,9% v EU27, na območju evra pa za 1,9%. Glede na marec lansko leto pa se je industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 19,4%, na območju evra pa za 21,6%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v aprilu glede na mesec poprej padla v dvanajstih, zrasla pa samo v šestih državah in sicer največ v Latviji (4,8%) in Španiji (2,0%). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Sloveniji (-3,8%), na Finskem (-3,4%) in v Estoniji (-2,8%).

5. Zmerno izboljšanje v neindustrijskih gospodarskih dejavnostih

17

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih marca, za pičel 0,1% višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v februarju. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v letošnjem marcu v primerjavi z marcem lani zmanjšala za 13,6 % .

Padanje števila turističnih prenočitev se je zaustavilo. Aprila letos jih je bilo za skoraj 0,8% več kot v enakem mesecu leta 2008. Vendar hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v četrtem mesecu letos zniževalo po mesečni stopnji -1,05%. To je predvsem posledica stagnacije tujega turističnega povpraševanja, saj je v aprilu število turističnih prenočitev tujih gostov ostalo na isti ravni kot v marcu 2008. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v aprilu kaže negativno rast po stopnji -2,61%. Število prenočitev domačih gostov pa se je v letošnjem aprilu povečalo in sicer za slaba dva odstotka glede na enak mesec v lanskem letu.

Podatki o SURS-a o transportu za marec 2009 kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 5,6% več, v zračnem prevozu pa za 14,8% manj potnikov kot v marcu lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 2,4% večje, v zračnem prevozu pa za 16,5% manjše. V cestnem mestnem prevozu je bilo marca prepeljanih za 4,2% manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je marca letos prispelo v državo za skoraj tretjino manj potnikov kot marca lani. Potniški promet na letališčih se je v letošnjem marcu glede na marec 2008 zmanjšal za 23,6%. V pomorskem prevozu je bilo v marcu prepeljanega za 10,2% manj blaga in opravljenih za 22,6% manj tonskih kilometrov kot marca lani. Krizi na slovenskem avtomobilskem trgu se je pridružila pomlad, saj je bilo aprila glede na enak mesec lani v register vpisanih »le« dobrih 15% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za dobro osmino manj osebnih avtomobilov.

6. Stanje na trgu dela se slabša z zmanjšano silovitostjo

18

Gospodarska kriza, tako doma kot tudi širše, pušča vse bolj pustoši na trgu dela. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v marcu zmanjšalo na 945701 oziroma za 213 oseb glede na mesec prej, glede na lanski marec pa se je število povečalo za 0,8%. V marcu je bilo v Sloveniji 866019 delovno aktivnih prebivalcev; Glede na februar se je število zmanjšalo za 2713 oseb ali 0,3%, glede na marec lanskega leta pa se je to število zmanjšalo za 0,9%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v marcu dobrih 91% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od marca lani zmanjšalo za 0,8%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na marec 2008 zmanjšalo za 2,9%. Med samozaposlenimi je bilo 56 odstotkov samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem mesecu marcu povečalo za 207, od marca lani pa se je to število povečalo za 4,8%. Število kmetov je v marcu glede na februar ostalo nespremenjeno, glede na marec lanskega leta pa se je zmanjšalo za 8,1%.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v mesecu maju 2009 registriranih 84519 brezposelnih oseb, kar je za 1687 oseb oziroma 2,0% več kot v aprilu ter za 38,2% več kot maja lani. V maju se je prijavi največ brezposelnih oseb zaradi izteka zaposlitve za določen čas, drugi najbolj pogost razlog izgube zaposlitve pa je bil stečaj podjetja in trajno presežni delavci. V maju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 8528 brezposelnih oseb, kar je v primerjavi z aprilom upad za 9,9%, v primerjavi z majem 2008 pa je bil priliv višji kar za 100,9%.

Iskalci zaposlitve

Seveda negotove gospodarske razmere vplivajo tudi na povpraševanje podjetij po delavcih. Tako so delodajalci v maju prijavili slabih 14 tisoč prostih delovnih mest, kar je drugo največje število v letošnjem letu. V primerjavi z aprilom je bilo prostih delovnih mest več

za 15,9%, glede na maj lanskega leta pa manj za 35,7%. Povpraševanje po delavcih se je najbolj zmanjšalo v predelovalnih dejavnostih, v prometu in skladiščenju ter v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih in v trgovini. V predelovalnih dejavnostih se je število prostih delovnih mest najbolj zmanjšalo v proizvodnji kovin, proizvodnji drugih vozil in plovil, proizvodnji usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov, proizvodnji drugih strojev in naprav, proizvodnji pohištva, proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov ter v proizvodnji električnih naprav.

Po podatkih Eurostata je bila aprila stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,2%, kar je za 0,3 odstotne točke več kot mesec prej ter 1,9 odstotne točke več kot v aprilu 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v aprilu letos 8,6% in se je glede na enak mesec lani povečala za 1,8 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v aprilu 2009 v EU27 20,8 milijona brezposelnih oseb, od tega 14,6 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v aprilu najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem (3,0%), najvišjo pa v Španiji (18,1%), v Latviji (17,4%) in v Litvi (16,8%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v aprilu brezposelnost povišala v kar petindvajsetih članicah, od tega največ v treh pribaltskih deželah. Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v aprilu 2009 znašala 8,9%, kar je za 0,4 odstotne točke več kot mesec poprej.

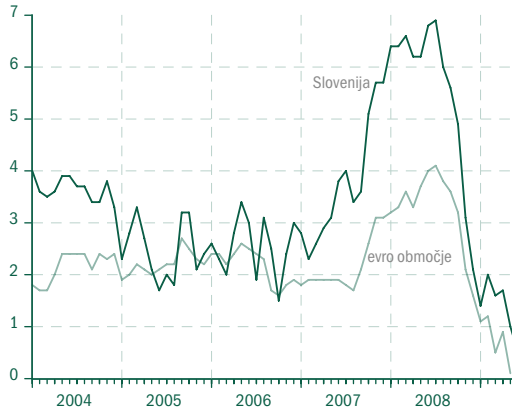
CENE IN PLAČE

7. Cenovna pričakovanja se le počasi obračajo navzgor

Maja so življenjski stroški porasli za 0.6%. Medtem ko so enkratni dogodki potisnili medletno stopnjo še navzdol (padla je na samo 0.5%), pa je bolj dolgoročna dinamika cen (kot jo kaže rast impulznega trenda) porasla na 1.2%.

K povečanju cen so maja prispevale davčne spremembe (višje trošarine v skupini tobaka in alkoholnih pijač), višje cene derivatov (ki so povečale cene v skupini prevoza in cene tekočih goriv iz skupine stanovanj) ter sezonsko povečanje cen v rekreaciji in kulturi (skok cen počitnic v paketu, konec razprodaj obleke in obutve ter dražje sadje). Dražji tobačni izdelki, počitnice v paketu ter višje cene obleke in obutve so prispevali k rasti življenjskih stroškov po 0.2 točke, dražji naftni derivati in sadje pa po 0.1 točke.

Inflacija v Sloveniji in evro območju

20

Na nižje vrednosti majskega indeksa življenjskih stroškov so vplivale predvsem opazno nižje cene rabljenih avtomobilov. Pocenili pa so se še produkti iz skupin stanovanja (plin, material za vzdrževanje, stanarine) ter stanovanjske opreme, kjer so številni popusti potisnili cene prav tako opazno navzdol. Cenejši rabljeni avtomobili so znižali indeks cen za 0.1 točke, ostale pocenitve skupaj pa prav tako za 0.1 točke.

Cene blaga in storitev so porasle maja skoraj enako, vendar se razlika v bolj dolgoročni dinamiki že četrti mesec povečuje. Medletna rast obeh harmoniziranih indeksov se je, na primer, maja razlikovala že za 4.5 točke, aprila pa za 3.5 točke.

Da so se spremembe cen maja dogajale predvsem zaradi sezone in cen energije kaže, tudi rast osnovne inflacije, ki ne vsebuje energije in sezonske hrane. Bolj dolgoročna (desezonirana) rast osnovne inflacije se tako maja praktično ni spremenila; še naprej raste po približno 2.3% na leto.

V evro območju so maja cene (harmoniziran indeks) porasle za 0.1%, precej manj kot v Sloveniji. Počasneje naraščajo tako cene blaga kot storitev, saj so cene prve skupine maja stale, v drugi (pri storitvah) pa so se povečale za 0.1%. Bolj dolgoročna rast osnovne inflacije je v evro območju prav tako precej višja od rasti celotnih življenjskih stroškov (tako kot v Sloveniji), vendar je razlika pri osnovni inflaciji še večja (v Sloveniji raste po 2.3% letno, v evro območju pa po 1.5% letno).

Zadnji podatki o cenah industrijskih proizvajalcev so do aprila, ko so se ponovno znižale, za 0.5%. Tudi bolj dolgoročna dinamika se je znižala (saj so industrijske cene aprila za 0.5% nižje kot pred letom dni).

Zniževanje cen je posledica padanja cen industrijskih proizvajalcev v tujini zaradi kontrakcije izvoznega povpraševanja. Na domačem trgu so namreč proizvajalčeve cene aprila ostale praktično nespremenjene, na tujih trgih pa so se zmanjšale za 1.1%.

Aprila so se zmanjševale proizvajalčeve cene tako investicijskih dobrin kot industrijskega blaga za široko potrošnjo, vendar so na daljši rok industrijske cene proizvodov za široko potrošnjo v tujini bolj stisnjene kot cene investicijskih dobrin, razlike pa niso velike. V Sloveniji je ravno obratno (v letu dni so se industrijski proizvodi široke potrošnje pocenili za 0.2%, investicijske dobrine pa za 1%).

Cenovna pričakovanja so tudi maja kazala, na obračanje v trendih. V storitvenih sektorjih 45% ponudnikov v naslednjih treh mesecih pričakuje povečanje cen. V trgovini na drobno (kjer je povečanje cenovnih pričakovan izrazito) pa v naslednjih nekaj mesecih že 55% trgovin pričakuje rast cen. Pri proizvajalcih so cenovna pričakovanja od sredine lanskega leta padla precej bolj kot v trgovini in storitvenih dejavnostih, od marca dalje se povečujejo, vendar je maja le okoli 38% proizvajalcev pričakovalo povečanje cen v naslednjih treh mesecih.

V maju so svetovne cene surovin opazno porasle, v dolarjih in v evrih. Evrski indeks se je povečal za 2.4%. Navkljub temu so bile surovine še opazno (v evrih za 18%) cenejše kot pred letom. V zadnjem mesecu, so se naj bolj povečale cene kovin nafte (v evrih za 14%) ter kovin (v evrih za 2.6%). V letu dni pa so se najbolj zmanjšale cene nafte, v evrih za 36%, ter cene vseh industrijskih surovin (kovin in neprehrambenih kmetijskih surovin), v evrih za 26%.

V maju se je tečaj evra proti dolarju sicer okreplil za 5.6%, na približno 1.41 dolarja, vendar je precej nižji kot pred letom, ko je bil 1.56 dolarja.

8. Rast plač v javnofinančnem sektorju vse bolj štrli

Povprečne plače so se aprila znižale, bruto plače so padle na 1423 evra in so bile za 0.1% manjše od aprilskih. Zmanjšala se je tudi bolj dolgoročna rast plač, saj je medletna stopnja rasti padla na 5.1% (z 5.3% v marcu).

Med dejavnostmi so aprila porasle povprečne plače praktično le v oskrbi z električno energijo, plinom in vodo, gostinstvu, prometu ter zdravstvu in socialnem varstvu (kjer so plače so zrasle za prek 2%). V vseh ostalih sektorjih so se plače znižale ali pa so, v najboljšem primeru, stagnirale na marčevski ravni (v oskrbi z vodo, gradbeništvu, javni upravi in kulturnih dejavnostih). V bolj dolgoročni (medletni) dinamiki je nadpovprečnih še manj dejavnosti – vidne so tri velikostne skupine odstopanj. Povprečno medletno rast plač v celotnem gospodarstvu (5.1%) so daleč presegle le povprečne plače v zdravstvu

in socialnem varstvu (porasle so v letu dni za preko 26%); naslednjo štrlečo skupino predstavljajo plače v javni upravi (kjer so v letu dni porasle za 11%); v zadnji izstopajoči skupini je preostanek države (izobraževanje in kulturne dejavnosti) in oskrba z elektriko (kjer so povprečne plače v letu dni porasle za okoli 7%).

Katastrofalne posledice plačnega zakona za javnofinančni sektor, ki je sprejet v 2008, postajajo vse bolj očitne. Čeprav je javnofinančno stanje zaradi transfernega interveniranja ter izpada javnofinančnih prihodkov, na eni strani, in težkega dostopa do zadolževanja na tujih trgih, na drugi, že sicer stisnjeno ob zid, ga plačni zakon avtonomno še dodatno poslabšuje in zmanjšuje manevrski prostor države! Ob nadaljevanju dosedanje relativne dinamike plač v javnofinančnem sektorju do konca leta bodo skupni izdatki javnofinančnega sektorja za plače za skoraj 1% BDP višji kakor bi bili v primeru, če bi plače sektorjev države letos naraščale po povprečni stopnji rasti v gospodarstvu. Javnofinančni deficit bi torej lahko bil za skoraj 1 točko BDP nižji, ali pa krizne intervencije višje (vse krizne intervencije države skupaj verjetno do konca leta ne bodo dosegle izdatkov, ki ga bo porodil nov plačni zakon).

22

FINANČNA GIBANJA

9. Še naprej brez opaznega izboljšanja pri davčnem donosu

Javnofinančni prihodki so maja padli za 6%. Bolj dolgoročna dinamika se je sicer opazno izboljšala v primerjavi z aprilom (medletna stopnja rasti se je povečala za 5.7 točke), vendar je ostala močno negativna. Opozoriti je potrebno tudi, da je ocena bolj dolgoročne dinamike celotnih davčnih prihodkov precej manj zanesljiva kot sicer, saj je zaradi velike koncentracije (nenadoma drastično skrčenega) donosa od davka na dobiček na dva meseca (poračuna v aprilu in maju) ocena bolj dolgoročnega trenda davčnih prihodov v veliki meri odvisna le od dveh podatkov!

Prihodki od neposrednih davkov in ostalih prihodkov države so se maja povečali za 4.3%. Tudi medletne spremembe so bile maja za več kot pol manj negativne kot v aprilu. Izboljšanje v aprilu je seveda posledica predvsem omenjenega strmoglavljenja poplačil pri davku na dobiček, saj je učinek teh poplačil v maju praviloma skoraj trikrat manjši kot v aprilu. V ilustracijo učinka poplačil davka na dobiček velja dodati, da je bil, na primer, aprila donos od davka na dobiček le 5.1%(!) lanskoletnega donosa (s 313 milijonov € v letu 2008 je donos padel na 16 milijonov letos), medtem ko je bil maja že 44% lanskega! Kolikor toliko zanesljivo sliko o medletni dinamiki donosa od davka na dobiček bo pa tako ali tako mogoče dobiti šele junija!

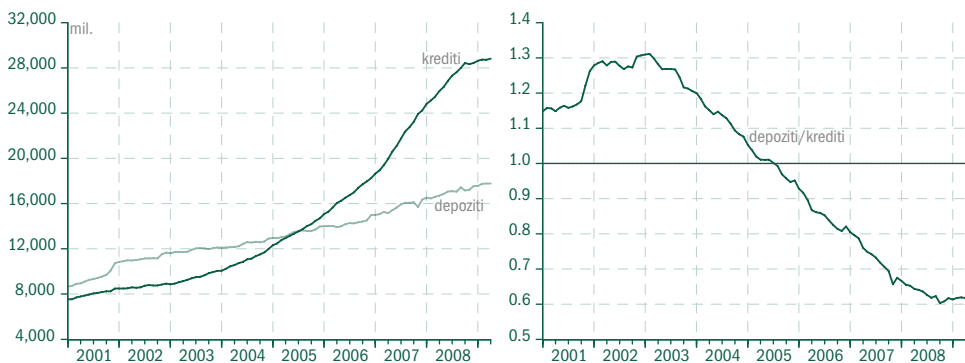
Čeprav je krčenje donosa pri dohodnini neprimerno manjše kot pri davku na dobiček, je tudi donos dohodnine maja precej zaostajal za ustreznimi vrednostmi v 2008 (12.4%). Ker se je kumulativni zaostanek za lanskim letom stabiliziral na okoli 7.8%, je verjetno večji majski zaostanek izdatnosti dohodnine posledica premika v timinga vplačil. Med neposrednimi davki le (že sicer najbolj izdatni) prispevki še naprej polnijo javnofinančno blagajno bolj kot lani. Tudi v maju so bili za 2.9% višji kot v 2008. Ker pa se medletna rast donosa od prispevkov še naprej vztrajno zmanjšuje (od 9.9% v januarju do 2.9% v maju) lahko sklepamo, da so maja plače še manj porasle kot v aprilu (ko so se medletno povečale za 5%).

Donos od domačih davkov na blago in storitve je maja ponovno močno padel (skoraj za četrtino), tudi pozitivna medletna rast iz aprila se je spremenila v močno negativno v maju. Močno je padel tako donos od davka na dodano vrednost (za 21%) kot od trošarin (za 27%). Zaradi možnih večjih premikov v timingu vplačil in obračuna ob praznikih, je potrebno počakati še vsaj na junijski podatek za bolj zanesljivo oceno dinamike domačih davkov na blago in storitve!

10. »Ustavljanje« bančnega posredovanja

Krediti so aprila porasli za 0.3% (80 milijonov). Bili so približno 10% višji kot pred letom. Rast depozitov se je popolnoma ustavila, pri prebivalcih pa so se depoziti (po dvomesečnem stagniranju) že začeli zmanjševati. Neto finančna pozicija tako podjetij (nefinančnih korporacij) kot prebivalstva se je ponovno zmanjšala!

Krediti in depoziti

Pri kreditiranju prebivalstva je težava z nezadostnim povpraševanjem, pri podjetjih pa s ponudbo. Zaradi negotovega pričakovanega dohodkovnega toka prebivalstvo ni pripravljeno povečati zadolženosti, čeprav navkljub zaustavljanju varčevanja ne more povečati trošenja. Podjetjem pa zaradi negotove solventnosti banke skrajšujejo ročnost in obseg kreditov. Same pa so, zaradi negotovosti na tujih trgih, omejene na znatno kratkoročnejše vire. Če se negotovost na finančnih trgih v tujini ne bo hitro opazno zmanjšala, bo pri takšni dinamiki depozitov kreditna aktivnost v Sloveniji popolnoma obstala tudi zaradi nezadostnega dostopa bank do ponudbe posojilnih skladov. Jamstvena shema za dostop na grosistični trg, namreč, še vedno ni uporabljena, saj omejitve in velika administrativna negotovost za dostop do nje zmanjšujejo njeno atraktivnost za banke. Vprašanje je tudi, kako bo administrativna negotovost, ki jo je porodilo dolgotrajno nastajanje in spremljajoče zapletanje jamstvene sheme za kredite podjetjem, vplivala tudi na njeno atraktivnost.

Aprila in maja je ECB znižala interventno obrestno mero za 0.25 točke. Na trgu denarja je euribor sledil tej spremembi, tako se je aprila (trimesečni euribor) spustil z 1.6 na 1.4.

Spremembe na trgu denarja so imele tokrat opazne posledice tudi pri detajlističnih obrestnih merah. Depozitne obrestne mere so se zmanjšale, več pri podjetjih (do 1 točke) kakor pri prebivalstvu (okoli 0.3 točke); le pri daljših ročnostih (preko 2 leti) so ostale v praktično nespremenjene.

Pri kreditih podjetjem so se za večje zneske (preko 2 milijona evrov) fiksne obrestne mere zmanjšale (za preko 0.3 točke). Pri prebivalstvu so se potrošniški krediti malo pocenili (za približno 0.1 točke), stanovanjski pa so se (za ročnosti do 10 let) opazno podražili (za preko 1 točke). Zaradi krajšanja ročnosti pa so se efektivne obrestne mere pri prebivalstvu zmanjšale tako pri potrošniških kot pri stanovanjskih kreditih.

11. Primanjkljaj na tekočem računu v prvem četrtletju le tretjina primerljivega lani

Marca je tekoči račun spet znižal primanjkljaj, pri čemer so manjši primanjkljaj v blagovni menjavi, bilanci dohodkov faktorjev in pri tekočih transferih, kako tudi presežek v storitveni menjavi. Neto odliv pri neposrednih investicijah se nadaljuje.

V marcu 2009 je bil tekoči primanjkljaj 40.8 milijonov € (marca lani 125.7 milijonov €), kar je rezultat 57.2 (164,2) milijonov € velikega blagovnega primanjkljaja, 96.9 (130.6 milijonov €) storitvenega presežka, 62.5 (81.9) milijonov € primanjkljaja v faktorskih dohodkih in 17.9 (10.3) milijonov € primanjkljaja tekočih transferjev. Kapitalski in finančni račun kaže povečanje terjatev oziroma zmanjšanje obveznosti za 60.2 milijonov € (marca lani je bilo povečanje obveznosti 83.9 milijonov €). Pri tem je bil neto odliv neposrednih tujih investicij 120.6 milijonov € (v enakem mesecu lani še priliv 96.3 milijonov €), neto odliv iz naložb v vrednostne papirje 90.5 milijonov € (marca lani 403.8) milijonov €, pri ostalih naložbah pa povečanje obveznosti za 112.0 milijonov € (lani 522.4)

Plačilna bilanca
(milijoni evrov)

	januar-marec		marec	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-467,7	-154,9	-125,7	-40,8
1. Blago	-484,7	-100,6	-164,2	-57,2
2. Storitve	367,7	268,5	130,6	96,9
3. Dohodki	-239,4	-206,5	-81,9	-62,5
4. Tekoči transferi	-111,2	-116,3	-10,3	-17,9
II. Kapitalski in finančni račun	419,3	-67,5	83,9	-60,2
A. Kapitalski račun	-0,9	-4,9	-9,2	4,7
B. Finančni račun	420,2	-62,6	93,1	-64,9
1. Neposredne naložbe	147,8	-162,3	96,3	-120,6
2. Naložbe v vrednostne papirje	301,3	834,8	-403,8	-90,5
3. Finančni derivativi	2,4	-16,2	-3,3	3,0
4. Ostale naložbe	50,0	-832,7	522,4	112,0
5. Mednarodne denarne rezerve	-81,3	113,8	-118,4	31,2
III. Neto napake in izpustitve	48,4	222,4	41,7	101,0

25

V prvem četrtletju 2009 skupaj je znašal primanjkljaj na tekočem računu 154.9 milijonov €, v enakem obdobju lani kar 467.7 milijonov €. Pri tem je bil blagovni primanjkljaj 100.6 milijonov € (lani 484.7 milijonov €), storitveni presežek 268.5 milijonov € (367.7 milijonov €), neto odliv dohodkov faktorjev 206.5 milijonov € (239.4 milijonov €) in odliv tekočih transferov 116.3 milijonov € (111.2 milijonov €).

Na kapitalskem in finančnem računu je bilo doseženo v prvih treh mesecih neto povečanje terjatev za 67.5 milijonov € (v primerljivem obdobju lani povečanje obveznosti za 419.3 milijonov €), od tega 4.9 milijonov povečanja terjatev na kapitalskem računu (lani za 0.9 milijonov €). Med postavkami finančnega računa je prišlo do zmanjšanja neposrednih tujih naložb za 162.3 milijonov € (v enakem obdobju lani so se povečale za 147.8 milijonov €), pri portfeljskih naložbah je bil neto odliv 834.8 milijonov € (lani 301.3 milijonov €), pri ostalih naložbah pa so se povečale terjatve za 832.7 milijonov € (lani povečale obveznosti za 50.0 milijonov €). Mednarodne devizne rezerve pri Banki Slovenije so se povečale za 113.8 milijonov € (lani padle za 81.3 milijonov €). Statistična napaka je znašala v prvih treh mesecih letos 222.4 milijonov €, v enakem obdobju lani pa 48.4 milijonov €.

FINANCIRANJE, CESTNINJENJE, KRIZA IN OSTALE (POL)RESNICE IZVAJANJA PROGRAMA GRADNJE AVTOCEST V SLOVENIJI

26

Žan Oplotnik¹

Prispevek predstavlja ekonomsko-finančne vidike enega največjih investicijskih programov v Sloveniji s poudarkom na njegovi finančni vzdržnosti in racionalnosti. Gre za nacionalni avtocestni program v obsegu okoli 6 mrd €, ki naj bi po obdobju dokončanja investicijske faze zadostil potrebo po osnovni notranji in globalni povezanosti trgov. Glede na naravo tovrstnih vlaganj se danes, še bolj kot kadarkoli, pojavlja dilema iskanja ravnovesja med obsegom letnih investicij in njihove pozitivne vloge pri vzdrževanju domačega povpraševanja na eni strani ter zmožnostjo in racionalnostjo povečevanja finančnega vzvoda (zadolževanja) kot vira financiranja na drugi. Čeprav kratkotrajna gospodarska kriza ne more bistveno spremeniti postavljenih parametrov programa, pa bi dolgotrajno oživljanje gospodarske aktivnosti ter nadaljnja odsotnost javnega financiranja lahko resno ogrozila finančne projekcije, odplačilo dolžniških virov pa zamaknila čez predviden planski horizont.

Po obstoječem načrtu se investicijska faza programa zaključuje v letu 2013. Po tem sledi faza koriščenja javnega dobra, ki naj bi s principom 'uporabnik plača', torej cestninjenje, zagotovila pokritje stroškov tekočega upravljanja, vzdrževanja in obnov 572 km dolgega omrežja ter poplačilo v času gradnje angažiranega dolžniškega kapitala. Če želimo slediti načelu samofinanciranja projekta, lahko slednje zagotovi zgolj ustrezen cestninski sistem, ki bo ob bazenu okoli 2,5 milijona osebnih vozil ter milijon tovornih vozil, maksimaliral njegovo prihodkovno funkcijo. Ključna šibkost preteklega sistema je bila njegova 'odprtost', sedanjega pa njegova zgornja prihodkovna meja pri osebnih (vinjete) in cenovna 'zmernost' pri tovornih vozilih. Ob nadaljnji odsotnosti javnih sredstev bi navedenemu načelu zadostil tisti cestninski sistem, ki bo zmožel zagotoviti med 260 mio € in 300 mio € neto cestninskega prihodka, oz. 30% do 50% nad obstoječim. Alternativa navedenemu je proračunsko financiranje oz. t.i. 'shadow toll', prikrito cestninjenje, ki pa v glavnem pade na ramena domačih davkoplačevalcev.

*Ključne besede: gospodarska infrastruktura, financiranje projektov, investicije, ceste
JEL: E62, H54, R42, G01, G3*

¹ Izredni profesor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko poslovna fakulteta Maribor, Katedra za finance in mednarodno menjavo, DARS d.d., namestnik predsednika Uprave, Ul. XIV.divizije, Celje

FINANCING, TOOLING AND OTHER (HALF)TRUTHS OF MOTORWAY CONSTRUCTION PROGRAM IN SLOVENIA

27

The article presents and analyzes financial aspects of one of the major investment projects in Slovenia, motorway construction programme, emphasizing its rationality and sustainability in time of economic decline and financial crisis. We are talking about 6 billion € of total investment value, which should, when completed, meet the basic needs for domestic markets integration. Due to the nature of infrastructure investments a dilemma arises – today more than ever – how to find a balance between annual investments and their positive influence on aggregate domestic demand on one side, and an ability and rationality of further increase in financial leverage as the main source of investment financing on the other side. Although, short-term economic crisis can't substantially erode the set of investment programme financial parameters, a longer crisis with relatively slow revival of economic activity and further absence of public funding could seriously affect the model's financial closing projection and delay a repayment of debt beyond planned time horizon.

According to the present plan, the investment phase of the project ends in 2013. It is followed by a phase of public good exploitation, which through 'user pay' principle should assure covering of all costs of network management, maintenance and reconstruction, plus servicing of the debt, accumulated during the investment phase. Under the assumption of 'user-pay' principle and self-sufficient financing, the key factor for this is efficient tooling system, which will maximize project revenue function, dealing with 'pool' of around 2,5 million passenger cars and one million commercial heavy truck vehicles. The main weakness of the previous system was its openness causing 'free-riding', while the present system is faced by its upper income limit regarding tooling passenger cars and relative price moderation of tooling heavy truck vehicles.

Key words: economic infrastructure, project financing, investments, road infrastructure

JEL: E62, H54, R42, G01, G3

1. Uvod

28

Izgradnja javne gospodarske infrastrukture, preko katere se gospodarstvu omogoči dobava in dostop do javnih dobrin, je ključnega pomena za nemoteno delovanje družbe, tako z ekonomskega kot družbeno-socialnega vidika. Del takšne infrastrukture je (poleg komunalne, stanovanjske, upravne, izobraževalne, ipd) tudi prometna infrastruktura, v okvir katere spada omrežje državno-regionalnih in lokalnih cest ter avtocest. Kvalitetna povezava ekonomskih subjektov s trgov oz. drugimi geografskimi okolji, pripomore k zmanjševanju transakcijskih stroškov, izboljša in olajša napajanje z resursi, nenazadnje pa izboljša tudi kvaliteto bivanja v okviru možnosti, ki jih povezanost ponuja. Slednjega se zaveda tudi EU, ki v strategijah kohezivnost trgov znotraj unije postavlja visoko na lestvico prioritet. Poleg povezanosti prinaša ustrezen razvoj prometne (cestne) infrastrukture tudi enakomernejši razvoj posameznih delov gospodarstva, bodisi gledano lokalno, regionalno ali z vidika EU kot celote (Turró, 1999). V tem okviru EU daje prioriteto razvoju t.i. prometnih koridorjev, imenovanih tudi TEN-t (Trans-European Network-Transport). Slovenija si skozi omrežje deli stičišče dveh koridorjev, V. in X., ki povezujeta skrajni zahod in vzhod EU ter sever z jugom.

Investicije v prometno (cestno) infrastrukturo so ekonomsko, finančno in tehnično obsežne, zahtevne in dolgotrajne. Prav ta njihova lastnost ima poleg zgoraj navedenih neposrednih učinkov, tudi posredne učinke. Projekti se načrtujejo leta vnaprej, angažirajo množico strokovnjakov, tehnologij, podpornih institucij in kapitala. Glede na to je pričakovano, da vplive čuti širok krog subjektov. Tako lahko govorimo o multiplikativnih in akceleratorjskih učinkih, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje v preostalih sektorjih, predvsem pa skozi povečano povpraševanje in ekonomsko dinamiko inducira nove investicije. Navedeno se na narodnogospodarski ravni kaže kot povečano povpraševanje, proizvodnja, zaposlenost in v končni fazi tudi v povečanih stopnjah gospodarske rasti. Učinki so še posebej močni v okoljih z določeno stopnjo podrazvitosti oz. se nahajajo pod nivojem polne zaposlenosti. Ob tem ni odveč omeniti, da predstavlja odločitev o vlaganjih oz. pričetek investiranja in razvoja gospodarske infrastrukture šele nujen ne pa tudi zadosten pogoj za doseganje vseh navedenih pozitivnih vplivov na gospodarstvo. Govorimo o 'potencialnih' koristih, ki pa v sebi implicitno vsebujejo tudi določeno stopnjo tveganj. Izpostavimo lahko predvsem tveganje neracionalnih in ekonomsko neupravičenih investicij ter slabo finančno načrtovanje (nejasni viri vračila dolžniških virov). To sta temeljni tveganji, ki spremljata tovrstne projekte, še posebej v primeru izključno javnega financiranja in financiranja s finančnim vzvodom (Flyvbjerg et al., 2003). Ekonomsko neracionalno načrtovanje in povečini dolžniško financiranje v času vsesplošne gospodarske konjunktore vsaj na prvi pogled ne prinaša škodljivih posledic. Nasprotno, multiplikativni učinki, povečana stopnja zaposlenosti in višja gospodarska rast, navedeno spreminja v priložnosti z merljivimi učinki. Prvi problemi se navadno pokažejo kasneje, najpogosteje takrat, ko je potrebno zagotavljati denarni tok za poplačilo finančnih obveznosti, nastalih v obdobju investiranja. Ciklični upad oz. umirjanje gospodarske aktivnosti tovrstne težave

še pospeši, ‚čeri‘ neracionalnega načrtovanja in strukture financiranja pa še močnejše izstopijo. Agregatno gledano je financiranje, brez zadostne podlage v domači akumulaciji (varčevanju), tek na kratke proge, ki slej kot prej zahteva popravljalne ukrepe.

Financiranje izgradnje (kasneje pa tudi vzdrževanja in obnavljanja) prometne infrastrukture je sicer lahko urejeno bodisi izključno skozi sistem javnega financiranja (proračun – t.i. ‘shadow toll’ oz. prikrito cestninjenje) ali skozi plačilo uporabe javne dobrine s strani uporabnika (princip ‘uporabnik plača – ‘user pay principle’). Poleg navedenega, financiranje omogoča tudi kombinacija obeh sistemov, pri čemer pa moramo ločiti t.i. investicijsko fazo izgradnje infrastrukture (kjer se za financiranje uporabljajo tudi dolžniški viri) in fazo izkoriščanja javnega dobra, kjer se dolžniški viri poplačajo, ustvarja pa se tudi akumulacija za širitev, vzdrževanje in obnovo obstoječe infrastrukture. Pri tem ni odveč omeniti še možnost vključevanja zasebnih virov, ki prav tako prispevajo določen del finančnih sredstev, od katerih pa ob zaključku projekta ali koncesijskega obdobja pričakujejo primeren donos (javno zasebno partnerstvo).

29

Prispevek v nadaljevanju analizira finančne vidike izgradnje avtocestnega omrežja v Sloveniji, kot enega najobsežnejših, finančno zahtevnih in dolgoročnih projektov pri nas, predvsem skozi vprašanje vzdržnega (samo)financiranja, ki bi ga naj v tem primeru zagotavljali uporabniki skozi plačilo cestnine. Najprej podajamo nekaj osnovnih informacij o avtocestnih investicijah v Sloveniji, nato pa se osredotočamo na vidik njihovega financiranja in zmožnost poplačila dolžniških virov, ki so bili oziroma še bodo angažirani za namene dokončanje osnovnega avtocestnega omrežja.

2. Fizična in finančna realizacija investicij v avtocestno omrežje

Slovensko avtocestno omrežje (AC) se v tem trenutku razteza na okoli 480 km in v obliki križa povezuje državne meje s presečiščem v Ljubljanski kotlini. Gradnja prvega odseka (Vrhnika-Postojna) je bila postavljena v leto 1972, vendar lahko o graditvi sodobnih avtocest govorimo šele po letu 1994, ko so bili sprejeti temeljni dokumenti investicij v tovrstno omrežje (t.i. Nacionalni program izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji, NPIA). Omrežji avtocest in hitrih cest sovpadata s potekom V. in X. koridorja vseevropskega prometnega omrežja kar Sloveniji daje zanimivo geostrateško lego. Zaradi večjih sprememb prometnih tokov, kot posledica pridruževanja EU, globalizacije in več let trajajoče konjunktore, se je že kmalu po prelomu tisočletja pokazalo, da bo potrebno celotno omrežje dopolniti in nadgraditi v skladu s sodobnimi standardi, predvsem pa integrirati v širše vseevropsko prometno omrežje, na osnovi interoperabilnosti in intermodalnosti. Glede na to je bil začetni investicijski program iz leta 1994 v letu 2004 prenovljen, t.i. Resolucija NPIA pa je določila, da se do leta 2013 izgradi skupaj 572 km avtocest v skupni investicijski vrednosti 6,3 milijarde evrov.

Tabela 1:
Fizična realizacija izgradnje Slovenskega AC omrežja

v km	1994-02	2004-08	Skupaj do sedaj	2009-13	Skupaj
predvideno po ReNPJA	283	165,5	448,5	124,1	572,6
realizacija	283	191,1	474,1	98,5	572,6
odstotek realizacije	100%	115%	106%	79%	100%

Vir: Ministrstvo za promet RS, DARS d.d.

30

Finančna realizacija dosedanje gradnje, v obdobju 1994-2008, znaša 4.9 mrđ EUR (tekoče cene) do konca leta 2013 pa je predvideno še za okoli 1,4 mrđ € investicij. Poleg tega je v času realizacije ReNPJA iz leta 2004, v ospredje prišla tudi razprava o razširitvi obstoječega programa na t.i. dodatni program in razvojne osi.

Tabela 2:
Finančna realizacija gradnje Slovenskega AC omrežja med 1994 in 2008

v mio €	1994-02	2003	2004	2005	2006	2007	2008	SKUPAJ
AC osnovno omrežje po ReNPJA iz 2004	1.732	383	399	353	452	520	561	4.400
Navezovalne ceste in investicije zunaj AC	217	21	46	26	38	15	12	376
Obnavljanje avtocest	-	14	13	22	38	40	61	189
SKUPAJ	1.949	419	459	401	529	575	633	4.965

Vir: Ministrstvo za promet RS, DARS d.d.

V tem okviru so predhodne ocene projektov postavile približno vrednost teh investicij na nivo 4,2 mrđ € (okoli 1,6 mrđ € dodatni program in okoli 2,6 mrđ € razvojne osi) ².

Tabela 3:
Predvidene investicije do leta 2013 po ReNPJA in dodatnih programov

	2009	2010	2011	2012	2013	po letu 2013	Skupaj
ReNPJA iz 2004	495	394	282	125	80	0	1.376
Dodatni AC program	0	50	150	150	150	1.100	1.600
Razvojne osi	20	70	100	250	300	1.860	2.600
Skupaj	515	514	532	525	530	2.960	5.576

Vir: Ministrstvo za promet RS, DARS d.d.

² Investicije, katerih glavni del je postavljen v obdobje po l. 2013, zajemajo nedokončano Pyhrnsko AC do Gruškovja, priključek na Istro od Postojne, razširitev Ljubljanskega obroča, obvoznico Maribor, ipd. Razvojne osi zajemajo hitro cesto od Dravograda do Metlike, ipd..

Kot je prikazano v tabelah, je bilo v zadnjih šestih letih v AC investiranega okoli 3 mrd € oz. približno 500 mio € letno, kar pomeni 1,73% takrat ustvarjenega BDP na leto. V primerjavi z obdobjem 1994 in 2002, so se investicije v AC, na letnem nivoju, podvojile, temu primeren pa je bil tudi njihov agregatni učinek na gospodarstvo³. Glede na navedeno danes ugotavljamo, da izhodiščno postavljeni parametri niso več veljavni. Pri tem mislimo predvsem na nivoje ekonomske sprejemljivosti projektov, strukturo virov financiranja ter način generiranja prihodkov skozi spremembe sistema cestninjenja (prehod na klasično-vinjetni sistem). Nove okoliščine zato zahtevajo njihovo preveritev, pa tudi spremembo poslovnih praks. V tem okviru nas zlasti zanima primernost obstoječe strukture virov financiranja investicij, prihodek iz cestninjenja in posledično njegova sposobnost zagotavljanje dovolj velikega ostanka (koncesijske dajatve) za poplačilo dolžniških virov financiranja v prihodnjih letih.

3. DARS in model financiranja investicij v avtocestno omrežje

Za namene izvedbe NPJA, je bila v letu 1994 kot javno podjetje ustanovljena družba DARS. Vse do statusnega preoblikovanja podjetja v delniško družbo kot gospodarsko družbo po ZGD, katere ustanovitelj in edini delničar je država, je bil to tudi njen edini namen. V letu 2004 pa je družba, s podpisom dveh pogodb prevzela na eni strani vlogo agenta za organizacijo in vodenje gradnje AC po NPJA (agentska pogodba), na drugi strani pa vlogo koncesionarja (koncesijska pogodba) z obveznostjo upravljanja ter vzdrževanja AC omrežja. S koncesijsko pogodbo je družba pridobila tudi pravico do cestninjenja in obračuna storitve upravljanja ter vzdrževanja v dogovorjeni višini, hkrati pa prevzela obveznost plačevanja t.i. koncesijske dajatve, kot osnovnega vira za poplačilo dolžniških virov financiranja iz obdobja faze investiranja. Vzpostavljeni model tako tudi formalno loči med agentsko bilanco družbe, skozi katero se spremljajo in financirajo AC investicije ter poslovno bilanco družbe, ki neposredno ne izkazuje obveznosti do dolžniških virov najetih za realizacijo NPJA ampak izkazuje strošek plačila koncesijske dajatve. Nastavljeni model financiranja AC projektov je bil postavljen na nekaterih smiselnih in strokovno podprtih načelih, in sicer (ReNPJA, Ur.l. RS št. 50/04):

³ Nekatere analize kažejo, da je investicijska aktivnost v AC omrežje v letih med 2003-08, v povprečju dodala k stopnji gospodarske rasti okoli 1,4%, pred tem pa malo manj kot 0,9% letno, pri čemer je bilo v obdobju med 1994 in 2002 zaznati veliko variabilnost tovrstnih učinkov (od 0,5% do 1,3%), predvsem zaradi nihanja letnega obsega investiranja. Slednje je bila tudi ena bistvenih izboljšav načrtovanja AC investicij z ReNPJA v 2004, saj se je veliko nihanje v letnem obsegu investiranja izkazalo kot škodljivo predvsem zaradi relativne zaprtosti trga nizkih gradenj v Sloveniji in absorpcijske (ne)sposobnosti domače operative za realizacijo javnih naročil. Tako je npr. empirična analiza učinkov AC investicij med leti 1994 in 2002 pokazala, da prekomerna vlaganja povzročajo višje licitirane cene na javnih razpisih, kar je posledica relativne zaprtosti trga in vstopnih ovir za mednarodno konkurenco, medtem ko premajhen obseg letnih vlaganj rezultira v večji nezaposlenosti ekonomskih subjektov, ki so preko medsektorskih povezav vezani na AC projekte (Oplotnik, Križanič, 2003)

- dinamika investiranja je bila prilagojena absorpcijskim in proračunskim zmožnostim domačega gospodarstva v zvidika dolgoročne narave projekta (upoštevajoč makroekonomske posledice in nihanja v gospodarski dinamiki),
- struktura virov financiranja investicij je predvidevala približno 45% udeležbo lastnih virov (proračun, EU), preostanek pa je bil predviden iz naslova zadolževanja.
- faza poplačila dolžniških virov je bila predvidena pretežno iz naslova koncesijske dajatve (cestnin), s projekcijo poplačila do leta 2025,

Navedena načela so tako predvidevala relativno stabilen obseg letnega investicijskega programa v višini okoli 1,6% BDP, oz. 450 mio €, s soudeležbo lastnih virov iz naslova t.i. Zakona o namenskih sredstvih (Ur.l.RS št.57/02) (znan tudi kot 'bencinski tolar') v višini okoli 170 mio € letno. Postavljena finančna struktura je zagotavljala pozitivno neto sedanjo vrednost (NSV) projekta za obdobje med 2004 do 2033 pri diskontni stopnji 5%, v višini okoli 0,67 mrd € in poplačilom vseh obveznosti do leta 2025.

32

Po petih letih izvajanja programa ugotavljamo, da je prišlo do bistvenega odstopanja od parametrov postavljenih z ReNPIA iz leta 2004. Če v tem trenutku zanemarimo prihodnje potencialne učinke nastale gospodarske krize, lahko kot prvo ugotovimo, da je delež lastnih sredstev v finančni strukturi investicij upadel iz predvidenih 45% na okoli 25%. V tej strukturi so se najbolj znižala namenska sredstva državnega proračuna, in sicer s predvidenih 170 mio € letno na okoli 12 mio € ali 7% predvidene vrednosti. Temu primerno so se povečali dolžniški viri financiranja, ki danes obsegajo skupno 4.1 mrd €, pri čemer znaša obveznost iz naslova glavnice (na dan 31.12.2008), 2.8 mrd €, iz naslova obresti pa 1.3 mrd €. Amortizacijski načrt dolga tako z današnje perspektive predvideva odplačilo vseh obveznosti do leta 2036, pri čemer obveznost servisiranja za leto 2009 znaša 165,9 mio €, v letih 2010 in 2011 naraste na okoli 179 mio EUR, po tem pa se letne obveznosti povečajo in v 2014 presežejo 250 mio €/letno, vse do leta 2021, ko se ponovno zmanjšajo (glej tudi Sliko 1)⁴.

Kot je navedeno zgoraj, družba za servisiranje dolga uporablja koncesijsko dajatev, ki se oblikuje kot razlika med skupnimi prihodki (cestnina, agentsko nadomestilo, prihodki od služnosti, cestnih zapor, predornine, zakupa optičnih vlaken, ipd) ter priznanimi stroški po koncesijski pogodbi (kamor sodijo priznani stroški za izvedbo rednega vzdrževanja, upravljanja in cestninjenja). Koncesijska dajatev je tako pridobljena 'kalkulativno' skozi pogodbeno določila koncesijske pogodbe in je npr. v letu 2006 znašala 103 mio €, v letu 2007, 122,6 mio €, v letu 2008 pa dobrih 140 mio €. Kot omenjeno, naj bi koncesijska

⁴ Trenutno angažirani dolžniški viri financiranja se delijo predvsem na dolgoročne kredite domačih in/ali tujih finančnih institucij ter izdane obveznice. Približno 41,7% zunanjih virov pripada zadolževanju pri mednarodnih finančnih institucijah (EIB, EBRD), 36,7% jih je bilo pridobljenih pri domačih bankah, okoli 15,7% pri tujih bankah, medtem ko dobrih 6% pripada trem serijam izdanih obveznic. Povprečna obrestna mera zunanjih virov znaša v tem trenutku okoli 4%, pri čemer je okoli 42% dolga najetega po fiksni obrestni meri, 56% pa je vezane na eno izmed referenčnih obrestnih mer s pribitkom.

dajatev pomenila osnovni vir za pokrivanje zapadlih obveznosti iz naslova dolžniških virov financiranja, po možnosti pa tudi kot lasten vir letnih investicij.

Glede na projekcije prihajamo v obdobje, ko koncesijska dajatev ne zadošča za servisiranje letnih obveznosti, še posebej, če bodo še preostale investicije v okviru realizacije ReNPIA (okoli 1,4 mrd €) financirane podobno kot v zadnjem obdobju, to je s povečevanjem finančnega vzvoda - zadolževanjem. V tem primeru se bo zadolžitev povečala za dodatno 1 mrd €, ocena neto sedanje vrednosti (NSV) projekta za referenčno obdobje med 2004 in 2033, pa se bo prevesila v negativno območje.

Tabela 4:

Temeljni kazalnik uspešnosti projekta NPIA med 2004 in 2033 ob IRR=5%

	NSV saldo projekta
Predvideno po ReNPIA iz leta 2004	+673 mio €
Realizacija investicij brez novega zadolževanja	+332 mio €
Realizacija investicij z novim zadolževanjem do 2013*	-335 mio €

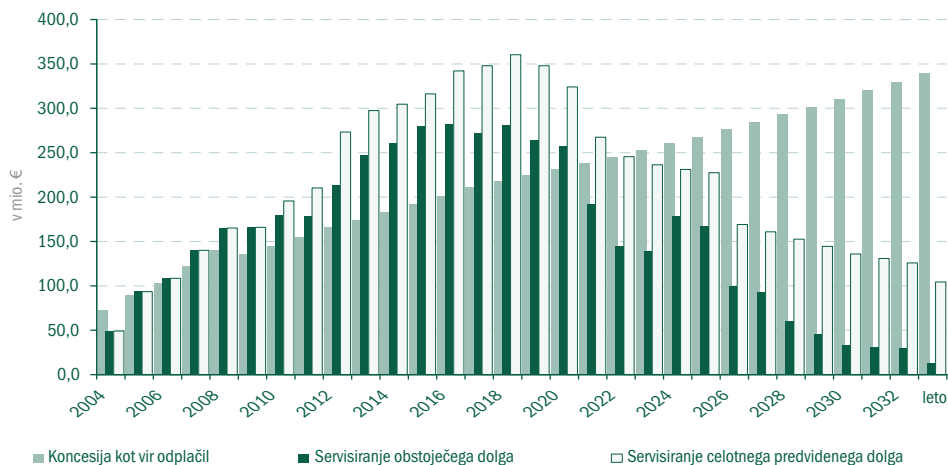
*ob predpostavki obstoječega obsega proračunske udeležbe in dodatnega dolga

Čeprav je cestninski sistem, ki naj bi po načelu samofinanciranja projektu zagotavljal odplačilo vseh dolžniških virov financiranja, eden ključnih dejavnikov prihodkovne funkcije projekta, pa analiza vendarle pokaže več vzrokov za nastalo situacijo, in sicer:

- povečan delež zadolževanje za izvedbo programa ob sočasnem krčenju namenskih sredstev (v 2004-09 predvideno 1.025 mio €, realizirano le 242 mio € ali 24%),
- naraščajoča vrednost projektov, bodisi zaradi zahtev po investicijah zunaj osnovnega AC omrežja bodisi zaradi preseganja izhodiščno postavljenih investicijskih vrednosti skozi spremembe projektov (cca. +10%),
- odprt cestninski sistem, ki je pred letom 2008 omogočal pobiranje cestnine zgolj za okoli 70% dejansko prevoženih kilometrov, nato pa uvedba pavšalnega sistema za osebna vozila (vinjete), ki ob povečevanju omrežja ne prinaša dodatnega priliva,
- zamuda pri uvedbi celovitega cestninskega sistema v prostem prometnem toku, ki bi omogočal pobiranje cestnine po dejansko prevoženih kilometrih za vse uporabnike ter relativno nizek nivo cestnine za tovorna vozila v tranzitu.

Kot je razvidno iz Slike 1, bi ob sedanjih projekcijah prihodkov in posledično generirani koncesijski dajatvi kot temeljnemu viru za odplačilo zunanjih virov financiranja, bilo servisiranje obstoječega dolga oteženo med leti 2009 in 2020. Ob tem ni nepomembno poudariti, da v prihodnjem obdobju ne bi smeli več izdatneje povečevati zadolževanja. V tem primeru bi znašal skupen primanjkljaj do leta 2013 okoli -200 mio €, od leta 2009 do leta 2020 pa -645 mio €. Kljub temu pa projekcije celotnega obdobja kažejo, da ostaja skupna NSV projekta pozitivna (Tabela 4).

Slika 1:
Finančni tok prilivov in servisiranja dolga – obstoječi in načrtovani z ReNPJA

34

Vir: DARS d.d. in lastni izračuni

Slednje v nadaljevanju pomeni, da bi se projekt avtocestne gradnje lahko v celoti samofinanciral z relativno enostavnim prerazporejanjem odplačil skozi obdobje, vendar pod predpostavko, da je ustrezna tudi projekcija cestninskih prihodkov in posledično sposobnost generiranja letne koncesijske dajatve (prostega denarnega toka), ki trenutno ostaja na ravni malo pod 4% skupnih obveznosti iz naslova zadolževanja. Če pa upoštevamo še dejstvo, da bo zaradi nadaljnje odsotnosti proračunskih virov prišlo do dodatnega zadolževanja za realizacijo osnovnega programa (v višini približno 1 mrd €) in možne učinke gospodarske krize, pa finančna konstrukcija, tako z vidika prostega denarnega toka, kot z vidika NSV dolgoročno ni več vzdržna.

4. Cestnine kot vir odplačila dolžniških virov financiranja

Do zadnje spremembe cestninskega sistema v Sloveniji (prehod na vinjetni sistem za osebna vozila), ki se je zgodila 1.7. 2008, je DARS za vsa vozila pobiral cestnino na t.i. klasičen način⁵, Cestninski sistem je bil zastavljen kot ‘odprti sistem’, kar pomeni da se

⁵ Izraz klasični cestninski sistem bomo v nadaljevanju uporabljali za sistem cestninjenja, ki je veljal v Sloveniji do prehoda na vinjetni sistem in je v glavnem temeljil na ročnem pobiranju cestnine na čelnih in stranskih cestninskih postajah, manjši del pa na t.i. ABC sistemu, ki je omogočal brezgotovinsko cestninjenje brez ustavljanja za osebna vozila, glede na prevoženo razdaljo med cestninskimi postajami in glede na razred vozila (R1 do R4, od motornih koles do tovornih vozil z več osmi).

je cestnina pobirala večinoma na t.i. čelnih cestninskih postajah, medtem ko je bilo kar nekaj AC odsekov in priključkov na omrežje takšnih, ki cestninskih postaj niso imeli. Slednje je omogočalo uporabnikom 'brezplačno' uporabo lokalnega AC omrežja, znotraj širšega urbanega območja in/ali izmikanje plačila cestnine z obvozi čelnih cestninskih postaj⁶. Obstajajo ocene, da je bil razkorak med t.i. potencialno pobrano cestnino (dejansko opravljenimi kilometri) in pobrano cestnino (ocestninjenimi kilometri) do 30%, kar je prikazano v Tabeli 5 (primer za leto 2006 kaže razliko v višini okoli +69 mio € dodatnih cestnin iz naslova vseh cest v upravljanju DARS).

Tabela 5:
Potencialna/dejanska cestnina v klasičnem sistemu cestninjenja, l. 2006

35

	opravljeni km	ocestninjeno	v %
vse ceste v upravljanju DARS	4.104.893.245	2.763.945.589	67%
cestninske ceste	3.231.722.483	2.763.945.589	86%
v mio €	Potencialna cestnina	dejansko pobrano	v %
vse ceste v upravljanju DARS	221	152	69%
cestninske ceste	179	152	85%

Vir: Interni izračuni DARS (2007)

Cestninski prihodki iz naslova klasičnega sistema, so sicer v zadnjih letih naraščali precej različno, predvsem v odvisnosti od odpiranja novih kilometrov AC in rasti osebne in tovornega prometa. Slednje je bilo pretežno odraz povečane splošne gospodarske aktivnosti in vstopa Slovenije v EU, ki je dokončno umestil Slovenijo na zemljevid vseevropskih koridorjev. V navedenem obdobju so prihodki iz naslova cestninjenja v povprečju rasli za +12% letno, pri čemer smo največjo rast zabeležili v letu 2004 (okoli +20%), relativno najmanjšo pa v letu 2003 (+4,5%). V absolutnem znesku so v analiziranem obdobju cestninski prihodki narasli iz 111 mio € v 2003, na 175 mio € v 2007. Glede na zgoraj opisane šibkosti starega cestninskega sistema ter zaradi ambicije prehoda na zaprt sistem v prostem prometnem toku (free flow) je Vlada v letu 2006 sprejela t.i. Akcijski načrt uvedbe zaprtega sistema cestninjenja v prostem prometnem toku (AN06). Slednje naj bi bistveno povečalo cestninske prihodke, poleg finančnih učinkov pa naj bi to pomenilo tudi večjo varnost in pretočnost omrežja. Na tem mestu se sicer ne bomo ukvarjali z razlogi zakaj, dejstvo pa je, da je Vlada v letu 2007 realizacijo AN06 preklicala in sprejela nov akcijski načrt cestninjenja (AN07), ki je predvideval prehod na satelitski sistem cestninjenja za tovorna vozila do 2009 in za osebna v čim krajšem možnem času. Kot že povedano se je sistem nato še enkrat korigiral, ko je Vlada sprejela sklep, da mora DARS, za prehodno obdobje, uvesti t.i. Vinjetni sistem cestninjenja za osebna vozila, tovorni promet pa mora

⁶ Tak cestninski sistem je bil v devetdesetih zastavljen zaradi zamisli o pospeševanju intra-regionalne mobilnosti in usklajenega razvoja regij okoli posameznih regionalnih središč (Ljubljana, Celje, Maribor, itd), marsikdaj pa kakšna cestninska postaja ni bila izgrajena tudi zaradi pritiska lokalnih interesnih skupin.

v čim krajšem času preiti na satelitski sistem cestninjenja (ob tem naj opomnimo, da je oblikovalec sistemov cestninjenja Ministrstvo za promet, DARS pa sistem po naročilu Vlade le operativno aplicira na AC omrežje).

Glede na opisano je DARS s 1.7.2008 pričel cestniniti osebna vozila s pomočjo vinjet oz. cestninskih nalepk. V prodaji so bile polletne vinjete, z veljavnostjo 6 mesecev od dneva nakupa, po ceni 35 € za osebna vozila in 17,5 € za motorna kolesa. V obdobju do 31.12.2008, to je v 6 mesecih, je bilo prodano 2.362.996 kosov vinjet, pri čemer je prodaja v mesecu juliju, znašala okoli 50% vse prodaje, v avgustu okoli 30%, preostanek pa je odpadel na mesece do konca leta. S tem je bil iz naslova vinjet v letu 2008, zabeležen denarni priliv v neto višini 68,9 mio €. Skupaj s tovornimi vozili, ki so tudi po 1.7.2008 še naprej plačevala cestnino na klasičen način je bil tako v letu 2008 zabeležen priliv v skupni neto višini 207,4 mio €. Slednje je za DARS pomenilo ugodno leto cestninjenja, saj so bili skupni prilivi (predvsem zaradi prehoda na vinjete sredi leta in ugodni rasti prometa) za okoli +19% višji kot v letu 2007 (glej tudi Tabeli 6 in 7).

36

Tabela 6:
Prilivi cestnine za leto 2008 - hibridni (klasično-vinjetni sistem)

	Neto	Bruto
Prihodki cestnine za kategorije R1-R4 do 1.7.2008	91,2 mio €	109,4 mio €
od tega kategoriji R1-R2 do 30.6.2008	48,1 mio €	57,7 mio €
od tega kategoriji R3-R4 do 30.6.2008	43,1 mio €	51,7 mio €
Vinjete - prodaja v letu 2008	68,9 mio €	82,7 mio €
Vozila nad 3,5t (tovorni promet od 1.7. do 31.12. 2008)	47,3 mio €	56,8 mio €
Skupaj cestnina v letu 2008:	207,4 mio €	248,9 mio €
od tega kategoriji R1-R2 za leto 2008	117,0 mio €	140,4 mio €
od tega vozila nad 3,5t za leto 2008	90,4 mio €	108,5 mio €
Skupaj cestnina v letu 2008 – po tipu vozil:	207,4 mio €	248,9 mio €

Tabela 7:
Prihodki cestnine za leto 2007

	neto	bruto
Osebna vozila – kategoriji R1-R2	98,9 mio €	118,7 mio €
Vozila nad 3,5t – kategoriji R3-R4	75,8 mio €	91,9 mio €
Skupaj prihodki iz naslova cestnin v letu 2007:	174,7 mio €	209,6 mio €

Kljub ugodnim prihodkom v letu 2008 projekcije za leto 2009 predvidevajo bistveno manjši prihodek. Gre predvsem za dejstvo, da ima vinjetni sistem svojo zgornjo prihodkovno mejo. Slednja je pogojena s številom (bazenom) osebnih vozil, ki uporabljajo oz. so pripravljena uporabljati AC omrežje, za to pa izvedejo enkratno pavšalno plačilo, ne glede na pogostost

uporabe ter neodvisno od povečevanja omrežja, kar je realna pomanjkljivost tega sistema. Podatki o prodaji iz leta 2008 kažejo, da znaša takšen 'bazen' potencialnih kupcev vinjet za Slovenijo okoli 2,5 milijona voznikov, ki so pri postavljenih cenah in pogojih pripravljene uporabljati AC omrežje (po naši oceni gre za okoli 40% domačih in 60% tujih, občasnih in/ali tranzitnih uporabnikov). Glede na navedeno, je bilo mogoče za leto 2009 predpostaviti prodajo 0,9 mio kosov letnih vinjet, katerih kupci so večinoma domači vozniki, in okoli 1,6 mio kosov polletnih vinjet, po katerih posegajo večinoma tranzitni/občasni uporabniki AC. Temu primerni so bili predvideni tudi prihodki, kot je prikazano v Tabeli 8.

Tabela 8:
Projekcija prilivov v letu 2009 – ocene

	neto	bruto	
Vinjete – letne po 55 €	41 mio €	49 mio €	
Vinjete – polletne po 35 €	47 mio €	57 mio €	
Vozila nad 3,5t (razred R3 in R4)	112 mio €	134 mio €	
Skupaj:	200 mio €	240 mio €	Razmerje O:T
Od tega osebna vozila za leto 2009	88 mio €	106 mio €	44%
Od tega vozila nad 3,5t za leto 2009	112 mio €	134 mio €	56%

Vinjetni sistem, kot je bil vzpostavljen in smo ga uporabljali v letu 2008, je po naših ocenah s prihodkovnega vidika tisti, ki ob danih predpostavkah maksimira prihodek (za potrebe te analize ga imenujmo 'švicarski', saj je slednjemu podoben in tudi za zgolj tranzitne voznike ne pozna vinjet za krajše obdobje). Prednost takšnega sistema je, da z relativno nizko ceno letne vinjete AC omrežje kar najbolj približa širšemu krogu uporabnikov, pri čemer pa je res, da se večji del bremena 'ekonomije obsega' prenese na občasne, večinoma tranzitne uporabnike omrežja. Glede na dejstvo, da je Evropska komisija takšen sistem opredelila kot nepravičen in zahtevala od Slovenije, da uvede tudi vinjeto za krajši čas, pa verjetno s 1.7.2009 prehajamo na t.i. 'avstrijski model' z uvedbo dodatne, tedenske vinjete. Predlagana cena tedenske vinjete 15€ in dvig cene letne vinjete na 95€, ob enakem potencialnem 'bazenu' uporabnikov, pomeni tudi nekoliko nižje prihodke (za okoli 20 mio €), hkrati pa verjetno tudi manjšo pripravljenost domačih voznikov za uporabo AC omrežja. V Tabeli 9 predstavljamo primerjavo vseh, v besedilu navedenih sistemov, pri čemer smo se zaradi verjetnosti projekcij osredotočili zgolj na obdobje med 2009 in 2012.

Tabela 9:
Primerjalna analiza zmožnosti generiranja prihodkov različnih sistemov

v mio €	Klasični (odprti pred 2008)	Klasični-vinjetni ('švicarski')	Klasični-vinjetni ('avstrijski')	Zaprti sistem (ETCS)
2004	116			
2005	139			
2006	152			
2007	175			
2008	198	208	-	-
2009*	203	200	180	235
2010*	210	207	187	255
2011*	218	215	200	270**
2012*	225	223	210	300**

* grobe ocene za osebni in tovorni promet skupaj

** zaprt in elektronski sistem za tovorna in osebna vozila

38

Tabela 9 prikazuje od leta 2009 naprej grobe primerjave vseh sistemov, pri čemer se v časih gospodarske krize tveganje napake ocene povečuje, saj projekcije temeljijo na že predvidenih ocenah tranzitnih tokov tovornih vozil, ki pa lahko začasno upadejo tudi do 15%. Ob tem ni nepomembno dejstvo, da trenutne cestnine za tovorna vozila še dopuščajo določen dvig cene na prevožen kilometer, kar bi hkrati z zapiranjem sistema in uvedbo elektronskega cestninskega sistema (ETCS) tako za tovorna kot osebna vozila (predvidoma do leta 2012) postopoma prineslo po naši oceni maksimalen cestninski prihodek, ki bi omogočal nemoteno servisiranje zapadlih obveznosti iz zadolževanja ter pokrival stroške vzdrževanja/upravljanja AC omrežja, to je okoli 300 mio €/leto. Omenjeni znesek pomeni neto cestninski prihodek iz naslova vseh cestninskih razredov (od R1 do R4) na dokončanem oz. celotnem 572 km omrežju avtocest in hitrih cest, ki ga bo po zaključku gradnje osnovnega ReNPJA upravljal DARS. Od tega zneska moramo odšteti približno 90 mio €, ki jih porabimo za vzdrževanje in upravljanje omrežja, preostanek v višini 210 mio € pa bi zadoščal za nemoteno samo-servisiranje finančnih obveznosti, ki so bile oz. še bodo akumulirane v času investicijske faze izgradnje AC omrežja⁷.

7 Čeprav za predstoječo analizo in namen besedila ni ključnega pomena, pa je ob tem vendarle potrebno opozoriti na dejstvo, da se trenutno obnove obstoječega omrežja, ki danes na letni ravni znašajo okoli 60 mio €, všteto v vrednost letnih investicij, kar pomeni da niso zajete v navedeno 100 mio € vredno porabo za upravljanje in vzdrževanje. Slednje bo potrebno sčasoma popraviti, financiranje pa bo najverjetneje še naprej zagotavljano s finančnim vzvodom.

5. Gospodarska kriza, investiranje in financiranje NPIA

Dolgoročnost, relativna robustnost, pretežno javno financiranje in pozitivni učinki na gospodarstvo so lastnosti investicij, zaradi katerih jih gospodarsko krčenje ne bi smelo popolnoma ustaviti. Vprašanje pa je, ali je država v tem trenutku in danih pogojih, sposobna in voljna nadaljevati tovrstne aktivnosti. Bole (2009) pravi, da je v majhnem in močno odprtem gospodarstvu, kot je Slovenija, večje interveniranje države z investicijskim trošenjem in tekočimi izdatki, nesmiselno, še posebej, če so bile investicije izbrane in tempirane zgolj zaradi podpiranja agregatnega povpraševanja. Zadržanost do vzpodbujanja gospodarskega razvoja prek investicij v prometno infrastrukturo najdemo tudi pri Berechmanu (2002), kljub temu pa njihovega blagodejnega vpliva na ekonomsko aktivnost ne smemo zanemariti, še posebej, če so vzdržno financirane in imajo jasen in relativno zanesljiv vir za poplačilo v prihodnosti. Glede na že podpisane pogodbe in izvedene javne razpise se bodo vsaj na področju avtocestne gradnje, investicije v neokrnjeni obliki nadaljevale tudi v letu 2009. Gre za okoli 500 mio € velik program LPRO, kjer pa predvideni finančni viri ponovno temeljijo predvsem na zadolževanju s poroštvom države. Izkušnje kažejo, da velike mednarodne banke in konzorciji bank nimajo pomislekov pri financiranju tovrstnih projektov.

39

Negativni učinki gospodarske in finančne krize bi se lahko pokazali šele v primeru, če bi slednja trajala dlje časa (npr. 3-5 let). V tem primeru obstaja realna nevarnost, da bi za daljše obdobje znatno upadli prometni tokovi na obeh koridorjih, ki so ključni za pridobivanje cestninskih prihodkov in posledično za poplačilo dolga. Poplačilo investicijskih kreditov in izdanih obveznic je namreč v celoti odvisno od pobrane cestnine. Glede na trenutne razmere in empirične analize, bi lahko prihodki iz tega naslova upadli za do -15%, kar bi posledično pomenilo sorazmerno znižanje zmožnosti generiranja koncesijske dajatve in odplačila pričakovanih zapadlih obveznosti.

Naslednji možni negativni učinek gospodarske krize bi lahko izhajal iz (ne)sposobnosti države, da še naprej jamči za najete finančne vire DARS ali da dolg DARS pripišejo v javni dolg zaradi potrebe 'reševanje' potencialnega razkoraka med koncesijsko dajatvijo in letno obveznostjo servisiranja dolga. Pregled stanja konsolidiranega dolga širše države po metodologiji ESA95 pokaže, da ima država v tem trenutku relativno nizko stopnjo zadolženosti (okoli 8,5 mrd € ali 22,8% BDP), ki pa bo z napovedanim in že realiziranim zadolževanjem države v letu 2009 nedvomno močno narasel. Glede na to spada Slovenija med relativno malo zadolžene članice EU, kjer povprečje dolga sektorja države znaša okoli 60% (največje 'dolžnice' so npr. Italija npr. 104,1% BDP, Grčija 94,8% BDP, Belgija 83,9% BDP, itd, Eurostat, 2008). Če bi v dolg države resnično vključili tudi dolg DARS oz. dolg iz naslova NPIA, bi narasel na okoli 29,1%, kar pa je še vedno bistveno pod povprečjem EU-27. Kljub temu je malo verjetno, da bi dolg DARS v celoti 'padel' v breme države, saj so tudi učinki gospodarske krize omejeni. Slednje bi se lahko zgodilo zgolj kot posledica zahtev institucij, ki spremljajo realnost prikazovanja statističnih oz. računovodskih informacij, v primeru da DARS ne priznajo statusa prave gospodarske družbe oz. pravega koncesionarja,

ki po dokončani agenturi gradnje, grajeno javno dobro (skupaj z dolgom) prenese v svoje upravljanje. Naslednji vidik je poroštvo države. V tem trenutku država jamči za 2,5 mrd € glavnin iz naslova dolga DARS d.d., kar je okvirno 60% vsega danega poroštva države do leta 2009. Poroštva države v tem trenutku znašajo okoli 4,3 mrd € oz. okoli 11,5% BDP, za 2009 pa DARS pričakuje za izvedbo LPRO AC 2009, nov poroštvni Zakon v višini okoli 300 mio €.

Tabela 6:
Dolg sektorja države, dolg DARS-NPIA in dana poroštva s projekcijo

kot % BDP	2008	2009*
Dolg države RS	22,8%	28,8%
Dolg DARS-NPIA	7,5%	8,6%
Dolg Skupaj	30,3%	37,4%
Povprečje EU-27	60%	65%
Poroštva države DARS-NPIA	6,7%	7,5%
Poroštva države skupaj	11,5%	12,5%

*projekcija, Vir: MF (2009)

40

6. Zaključne ugotovitve

Obsežne infrastrukturne investicije na področju izvajanja avtocestnega programa so se v preteklosti že izkazale kot relativno močan generator domače gospodarske aktivnosti. V zadnjih nekaj letih so tako prispevale tudi do tretjine letne gospodarske rasti, multiplikativni in akceleratorški učinki pa so spodbudili marsikatero poslovno odločitev, pripomogli k skladnejšemu in hitrejšemu regionalnemu razvoju, povečali zaposlenost, nastanek novih ekonomskih subjektov, ipd. Močan investicijski cikel na področju avtocestne gradnje, ki se je pričel v devetdesetih in močno pospešil po sprejetju t.i. Resolucije o izgradnji avtocestnega omrežja v letu 2004, se počasi izteka. Do leta 2013 bo za realizacijo programa porabljenih še slabih 1,4 mrd €. Kljub zaključku avtocestne gradnje pa nekateri nacionalni razvojni dokumenti (Resolucija o NRP, 2006) predvidevajo dodatne investicije na področju hitrih cestnih povezav, razvojnih osi, železniške infrastrukture, energetike, stanovanjske gradnje, gospodarskih središč, turistične infrastrukture, ipd. Skupaj je tako identificirano 35 prioritetenih projektov v skupni vrednosti 23,92 mrd €. Ključen problem in nevrvalgična točka realizacije navedenih projektov, kakor tudi predstavljenega avtocestnega programa, ostaja njihovo financiranje. Empirične analize kažejo, da se večina javnih infrastrukturnih projektov prične z bolj ali manj jasnim modelom financiranja, kjer načrtovalci breme financiranja smiselno porazdelijo med javni sektor, finančne inštitucije in uporabnika infrastrukture (proračun, zadolževanje in plačilo uporabe javnega dobra), kasneje pa se

ta spreminja, največkrat v smeri preveč 'lahkotnega' povečevanja finančnega vzvoda ter prestavljanja odplačil v prihodnost, predvsem zaradi pomanjkanja javnih sredstev. Tovrstni problemi so še posebej vidni in izpostavljeni v času gospodarskih in finančnih kriz, čemur smo priča tudi zdaj.

Sodobno AC omrežje je za Slovenijo postala nujna in ne več zgolj nadstandardna javna dobrina. Geografska lega, namen usklajenega in enakomernega regionalnega razvoja, razvijanje regionalnih središč in umeščenost na zemljevid vseevropskih prometnih koridorjev, je močno zaznamovalo prometno politiko, ki je v zadnjih 15 letih prioriteto razvijala ta prometni podsistem in bo Slovenijo opremila s skupno 572 km avtocest. Ocenjena vrednost celotne investicije znaša 6,3 mrd €, pri čemer je bilo doslej v te namene investirano okoli 5 mrd €. Projektni dokumenti so kot temeljni vir financiranja investicij določili namenska sredstva proračuna ('v preteklosti t.i. bencinski tolar') in pobrano cestnino, ki naj bi v približno enakem razmerju pokrivala finančne potrebe projekta, pri čemer naj bi namenska sredstva proračuna večji del bremena, skupaj z zadolževanjem, nosila v fazi investiranja (do l. 2013), nato pa bi 'štafetno palico' odplačil dolgovi, obnov, upravljanja in vzdrževanja prevzela cestnina. Analiza obstoječega stanja pokaže, da so po letu 2004 namenska sredstva kot vir financiranja skoraj popolnoma izpadla, saj je bilo od predvidenih 1.025 mio € dejansko realiziranih zgolj 242 mio € ali 24% predvidenega. Glede na to se je sorazmerno povečalo zadolževanje in dolg, ki danes znaša slabe 3 mrd € (z obrestmi 4,1 mrd €). Finančna konstrukcija projekta predvideva postopno odplačilo akumuliranega dolga do leta 2036, pri čemer pa bo za doseg tega cilja pomembna tudi odločitev o načinu financiranja zadnje etape investicijskega ciklusa.

Ob odsotnosti proračunskega financiranja tako za nemoteno servisiranje dolga, prihodnjih obnov, vzdrževanja in upravljanja Slovenskega AC omrežja ostaja ključnega pomena dober cestninski sistem, kot generator lastnega prihodka, samofinanciranja projekta. V preteklosti je bil slednji zamišljen in postavljen kot 'odprti' sistem, ki je uporabnike cestninil na nekaj ključnih čelnih in stranskih cestninskih postajah po principu ustavljanja. Prihodki cestnin so naraščali v skladu z odpiranjem novih AC odsekov in v letu 2007 znašali 175 mio € neto. Sodobni standardi, interoperabilnost EU prometne mreže in želja po brezgotovinskem cestninjenju brez ustavljanja so spodbudili niz poskusov sprememb, ki pa so zaenkrat rezultirale zgolj v uvedbi t.i. prehodnega kombiniranega sistema, kjer se tovorna vozila cestninijo po klasičnem načinu na cestninskih postajah, osebna vozila pa s cestninskimi nalepkami (vinjetami). V letu 2008 je bil s takšnim načinom sicer zabeležen nadpovprečen prihodek v skupnem netu obsegu 207 mio €, ki pa je bil zaradi medletne uvedbe vinjet enkratne narave. V letu 2009 in naprej bo slednji manjši (okoli 200 mio €). Dejstvo je, da ima vinjetni sistem cestninjenja zgornjo mejo, določeno z 'bazenom' vozil, ki so pod danimi pogoji pripravljena uporabljati AC omrežje ne glede na pogostnost uporabe (princip pavšala, okoli 2,5 mio uporabnikov ali okoli 100 mio €). Primerjava cestninskih prihodkov in predvidenih obveznosti iz naslova akumuliranega dolga in stroškov vzdrževanja AC

omrežja pokaže, da sedanji cestninski sistem dolgoročno ne zmore zadostiti identificiranim finančnim potrebam, kar narekuje resno potrebo po celoviti spremembi sistema cestninjenja in uvedbo zaprtega ETCS sistema, ki bo sedanji nivo prihodkov dvignil na raven okoli 300 mio €. Slednja je tudi tista raven cestninskih prihodkov, ki bi po zaključku gradnje AC omrežja, zadoščala za njegovo upravljanje, vzdrževanje in servisiranje v investicijski fazi akumuliranih finančnih obveznosti. Seveda v primeru, da smo se odločili AC program financirati po sistemu 'uporabnik plača' in ne po sistemu proračunskega financiranja zagotavljanja javnih dobrin.

Viri in literatura

- Banister, D., Berechman, J. (2000); *Transport Investment and Economic Development* Pg. 370, Routledge Publishing,
- Bole, V. (2009); *Kje dopolniti ekonomsko politiko za težje čase?*, *Gospodarska Gibanja št. 411, str. 6-13*, EIPF Ljubljana
- Flyvbjerg, B., Bruzelius, N., Rothengatter, W. (2003); *Megaprojects and Risk*, Cambridge University Press, UK
- Merna, T., Njiru, C. (2002); *Financing Infrastructure Projects*, Thomas Telford Ltd.
- Merrow, E., McDonnell, L. in Argu`den, R. (1988); *Understanding the outcomes of megaprojects: a quantitative analysis of very large civilian projects*. Rand Corporation Publication Series.
- Oplotnik, Ž., Križanič, F.; *Macroeconomic and development consequences of motorway construction in Slovenia*. *Est-Ovest*, 2003, anno 34, n. 3, str. 175-195,
- Oplotnik, Ž., Križanič, F.; *Impacts of the National Motorway Construction Program in Slovenia in view of different terms of realisation*. *Est-Ovest*, 2004, anno 35,
- Oplotnik, Ž., Križanič, F., Romih, D.; *Infrastrukturne investicijske prioritete Slovenije v prihodnji finančni perspektivi EU*. *Gospod. gibanja, maj 2006, št. 381, str. 31-48*,
- Oplotnik, Ž., Romih, D., Dajčman, S.; *Investicije - ključ do višje gospodarske rasti in razvoja*. *Gospod. gibanja, jun. 2006, št. 382, str. 6-11*,
- Oplotnik, Ž.; *Infrastructure development in Slovenia : the status and planning of traffic and transport flows*. V: BÖHM, Bernhard (ur.), FRISCH, Helmut (ur.), STEINER, Michael (ur.). *Slovenia and Austria : bilateral economic effects of Slovenian EU accession : Schriftenreihe des Institutes für Technologie- und Regionalpolitik der Joanneum Research, Bd 3, Leykam, cop. 2004*,
- Oplotnik, Ž., Križanič, F.; *Is investment in highway construction a substitute or a complement to the state investment in R & D activity : (the case of Slovenia)*. V: *4th Conference on Public Sector, 2006*. Ljubljana: Faculty of Economics, 2006,
- Sorge, M., Gadanecz, B.; *The term structure of credit spreads in project finance*, *International Journal of Finance and Economics, Wiley Interscience, št. 13, str. 68-81*.
- Turró, M. (1999); *Going Trans-European, Planning and financing transport networks for Europe*, Elsevier Sc. Ltd., Oxford, UK
- DARS d.d., *Podatkovne baze in poročila, interno gradivo in www.dars.si*
- Ministrstvo za finance RS (2008), *Poročilo o primanjkljaju in dolgu države*, <http://www.mf.gov.si/>

Leto	Domače končno trošenje za blago in tržne storitve															
	Prebivalstvo						Investicije v osn. sredstva						Širša država		Skupno	
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	
2000	10153	9.3	0.97	4585	6.4	0.33	1401	8.9	0.88	16141	8.4	0.77				
2001	11202	10.3	0.79	5002	9.1	1.00	1609	14.8	1.30	17814	10.4	0.89				
2002	12266	9.5	0.69	5318	6.3	0.33	1742	8.3	-0.12	19328	8.5	0.51				
2003	13358	8.9	0.68	5954	12.0	0.98	1883	8.1	0.45	21196	9.7	0.74				
2004	14196	6.3	0.56	6783	13.9	1.11	1793	-4.8	0.12	22774	7.4	0.68				
2005	14967	5.4	0.41	7210	6.3	0.60	1910	6.5	0.57	24088	5.8	0.48				
2006	15955	6.6	0.45	7959	10.4	1.37	2073	8.5	0.50	25988	7.9	0.74				
2007	17205	7.8	0.73	9631	21.0	0.99	2212	6.7	1.16	29048	11.8	0.87				
2008	19243	8.8	0.00	10405	9.78	0.87	2526	14.18	1.35	32174	9.50	0.87				
2008/1	1216	2.07	-0.82	732	29.23	3.47	155	-19.32	-0.34	2103	7.85	0.50				
2	1513	25.15	2.80	839	23.71	2.91	169	15.46	1.50	2521	23.97	2.76				
3	1661	9.94	0.81	880	9.95	0.33	199	31.07	2.99	2740	11.25	0.83				
I	4390	12.25		2451	19.85		523	6.68		7364	14.24					
4	1663	13.18	1.37	889	20.91	1.64	185	19.16	-3.03	2736	15.98	1.06				
5	1712	12.05	1.10	936	11.39	1.56	199	17.66	2.38	2847	12.20	1.31				
6	1688	10.85	0.27	915	10.19	-0.67	205	29.76	2.14	2809	11.83	0.10				
II	5063	12.01		2740	13.88		589	22.11		8392	13.28					
7	1690	8.01	0.35	923	9.20	-0.15	204	19.86	1.87	2816	9.18	0.31				
8	1483	4.19	-0.77	863	4.20	-0.07	186	1.24	-0.01	2531	3.97	-0.47				
9	1710	9.76	0.75	1004	13.51	-0.20	196	19.50	2.11	2911	11.64	0.56				
III	4883	7.41		2790	9.07		586	13.15		8259	8.36					
10	1712	2.43	0.00	968	5.64	-0.28	208	10.75	0.56	2888	4.05	-0.04				
11	1581	5.82	-0.19	787	-2.81	-3.11	241	13.82	1.11	2609	3.72	-1.00				
12	1614	4.22	-1.13	669	-9.96	-7.14	378	17.59	3.89	2661	1.84	-2.32				
IV	4907	4.09		2424	-1.82		827	14.71		8158	3.21					
1-12	19243	8.77	9.68	10405	9.78	10.46	2526	14.18	16.20	32174	9.50	10.38				
2009/1	1241	2.08	-2.51	569	-22.19	-4.56	172	10.94	-3.93	1817	-13.58	-3.26				
2	1449	4.26	0.41	641	-23.62	4.70	179	6.23	-0.80	2076	-17.66	-1.27				
3	1690	1.76	-0.04	708	-19.59	-4.95	196	-1.98	-0.22	2593	-5.37	-1.52				
I	4380	-0.23		1918	-21.75		547	4.49		6486	-11.92					

Leto	izvoz Slovenije*			izvoz Slovenije izven EU27**			izvoz EU27**			izvozne cene Slovenija**		izvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2000	9481	18.1	1.41	26475	25.3	849739	24.4	100.0	100.0	-	100.0	-	
2001	10336	9.0	0.01	30378	14.7	884707	4.1	102.9	102.9	3.0	101.4	1.5	
2002	10943	5.9	0.76	3439.4	13.2	891899	0.8	102.2	102.2	-0.7	100.3	-1.1	
2003	11285	3.1	0.34	3590.5	4.4	869236	-2.5	101.9	101.9	-0.3	96.4	-3.9	
2004	12783	13.3	1.45	4276.0	19.1	952925	9.6	102.0	102.0	0.1	96.2	-0.2	
2005	14214	11.2	0.83	4927.4	15.2	1053198	10.5	104.5	104.5	2.4	99.6	3.5	
2006	16760	17.9	1.35	5848.1	18.7	1159833	10.1	106.4	106.4	1.8	103.4	3.8	
2007	19387	15.7	0.85	6740.1	15.3	1237251	6.7	105.7	105.7	2.1	104.9	1.5	
2008	19724	1.74	-0.68	7407	9.90	1308960	5.4	109.3	109.3	3.4	108.0	2.9	
2008/1	1630	12.34	1.65	467	10.13	100766	10.9	107.8	107.8	3.95	106.6	3.00	
2	1681	12.97	1.05	599	26.66	109023	16.0	107.5	107.5	2.67	107.3	3.37	
3	1715	-3.65	-1.51	652	5.13	106123	-1.5	107.5	107.5	2.58	106.9	2.30	
I	5026	6.51		1718	13.24	315912	8.0	107.6	107.6	3.07	106.9	2.89	
4	1831	17.98	1.01	700	30.42	115886	17.1	108.6	108.6	1.40	106.2	1.24	
5	1683	-0.71	-0.77	605	4.45	107123	4.8	109.6	109.6	4.08	106.6	1.14	
6	1728	3.35	-0.73	653	9.72	114036	5.8	108.3	108.3	2.36	108.3	2.56	
II	5242	6.57		1958	14.43	337045	9.1	108.8	108.8	2.61	107.0	1.65	
7	1776	4.47	0.54	716	19.84	121965	12.2	111.1	111.1	4.71	108.8	2.84	
8	1321	-8.20	-0.58	552	2.96	99229	-1.7	110.8	110.8	4.14	108.4	3.14	
9	1864	11.48	0.64	710	18.61	114841	11.7	109.6	109.6	2.91	109.4	4.09	
III	4961	3.12		1978	14.19	336035	7.5	110.5	110.5	3.92	108.9	3.35	
10	1808	0.11	-0.22	683	7.63	119273	2.8	109.1	109.1	2.63	108.9	3.62	
11	1498	-13.92	-3.98	565	-7.50	100217	-10.7	110.8	110.8	5.22	109.5	3.79	
12	1189	-14.58	-5.26	505	-5.43	99234	0.1	110.4	110.4	4.35	108.5	2.84	
IV	4495	-8.97		1753	-1.48	318724	-2.7	110.1	110.1	4.06	109.0	3.42	
2009/1	1190	-26.99	-6.17	362	-22.59	75493	-25.1	107.6	107.6	-0.19	106.9	0.28	
2	1285	-23.56	-4.63	459	-23.40	85258	-21.8	109.6	109.6	1.95	108.2	0.84	
3	1394	-18.72	-5.47	428	-34.35	92928	-12.4	108.0	108.0	0.47	107.7	0.75	
I	3869	-23.02		1249	-27.33	253680	-19.7	108.4	108.4	0.74	107.6	0.62	
4	1423	-22.28	-1.29	414	-40.87								

* podatki SURS, ** podatki Eurostat

Leto	Uvoz Slovenije*				Uvoz Slovenije izven EU27**				Uvoz EU27**				Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU27**		
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2000	10977	16.4	1.25	25374	18.4	992698	33.6	100.0	100.0	-	99.9	-	99.9	-			
2001	11338	3.3	-0.32	2576.5	1.5	979145	-1.4	102.1	102.1	2.1	99.6	2.1	99.6	-0.4			
2002	11548	1.9	0.40	2601.9	1.0	936972	-4.3	97.0	97.0	-5.0	96.1	-5.0	96.1	-3.4			
2003	12238	6.0	0.51	2874.5	10.5	935246	-0.2	94.8	94.8	-2.3	91.6	-2.3	91.6	-4.7			
2004	14143	15.6	1.60	2562.6	-10.9	1027536	9.9	97.5	97.5	2.9	93.8	2.9	93.8	2.5			
2005	15482	9.5	1.09	3368.1	31.4	1179850	14.8	107.2	107.2	9.9	102.3	9.9	102.3	9.0			
2006	18313	18.3	1.29	4278.7	27.0	1351896	14.6	115.7	115.7	8.0	111.0	8.0	111.0	8.5			
2007	21236	16.0	0.87	6050.0	41.4	1422211	5.2	120.2	120.2	3.9	111.7	3.9	111.7	0.6			
2008	22648	6.65	-0.05	7240.0	19.7	1550276	8.12	128.0	128.0	6.8	121.8	6.8	121.8	8.7			
2008/1	1816	18.54	3.78	580	43.22	131206	11.71	123.0	123.0	6.03	117.8	6.03	117.8	8.87			
2	1848	17.41	1.75	551	27.79	122323	9.00	122.9	122.9	4.06	118.0	4.06	118.0	8.66			
3	1915	1.70	-1.11	602	14.45	124793	4.70	125.3	125.3	4.33	119.1	4.33	119.1	9.27			
I	5579	11.83		1733	27.23	378322	8.44	123.7	123.7	4.80	118.3	4.80	118.3	8.93			
4	1994	18.27	2.29	587	22.49	130768	16.09	124.4	124.4	3.93	118.0	3.93	118.0	7.18			
5	2007	8.37	0.62	614	14.57	127858	8.57	126.0	126.0	6.69	120.2	6.69	120.2	9.47			
6	1962	9.92	-0.51	668	23.12	133294	13.70	127.8	127.8	7.30	124.9	7.30	124.9	12.02			
II	5963	12.02		1868	19.98	391920	12.74	126.1	126.1	5.97	121.0	5.97	121.0	9.57			
7	2047	13.09	1.00	687	41.04	144106	17.26	130.3	130.3	7.60	128.5	7.60	128.5	13.12			
8	1638	4.87	0.00	542	19.03	126474	7.61	130.5	130.5	9.66	127.6	9.66	127.6	13.52			
9	2086	9.62	-0.09	632	8.35	138251	15.71	131.8	131.8	7.59	126.9	7.59	126.9	11.41			
III	5771	9.40		1861	21.97	408830	13.60	130.9	130.9	8.27	127.7	8.27	127.7	12.68			
10	2104	4.68	-0.16	684	17.80	136851	4.20	134.8	134.8	10.95	123.6	10.95	123.6	8.61			
11	1714	-11.33	-5.31	577	7.51	124167	-3.97	133.1	133.1	9.64	121.4	9.64	121.4	4.66			
12	1517	-11.08	-5.96	516	6.43	110220	-5.68	126.0	126.0	3.36	115.2	3.36	115.2	-1.45			
IV	5335	-5.56		1778	10.91	371238	-1.66	131.3	131.3	7.98	120.1	7.98	120.1	3.89			
2009/1	1255	-30.89	-7.25	452	-22.15	103313	-21.26	119.8	119.8	-2.60	108.0	-2.60	108.0	-8.32			
2	1336	-27.71	-6.60	469	-14.88	96086	-21.45	119.5	119.5	-2.77	110.3	-2.77	110.3	-6.53			
3	1489	-22.25	-7.09	350	-41.85	102396	-17.95	123.6	123.6	-1.36	110.0	-1.36	110.0	-7.64			
I	4080	-26.87		1270	-26.68	301795	-20.23	121.0	121.0	-2.24	109.4	-2.24	109.4	-7.50			
4	1296	-35.01	-5.77	322	-45.11												

* podatki SURS, ** podatki Eurostat

Leto	Poslovna klima EU13			Naročila, predelovalna dejavnost EU27			Naročila, gradbeništvo EU27			Trgovina na drobno pričakovanja EU27			Poslovni optimizem EU27	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija		
2001	-0,27	-1,52	-19,18	-15,81	-15,62	-1,33	3,36	-8,53	-10,6	-3				
2002	-0,61	-0,34	-25,48	-6,29	-22,71	-7,09	-0,45	-3,81	-10,4	-3,7				
2003	-0,51	0,1	-26,41	-0,93	-23,08	-0,37	3,28	3,73	-10,9	-4,5				
2004	0,25	0,76	-15,48	6,82	-18,85	4,23	5,36	0,96	-4	2				
2005	-0,06	-0,31	-18,34	-2,86	-13,7	5,15	2,44	-2,92	-7,2	-1				
2006	1,05	1,11	-2,7	15,64	-6,64	7,06	12,01	9,57	1,6	9,8				
2007	1,29	0,24	2,96	5,66	-8,07	-1,43	14,11	2,1	3,7	11,6				
2008	-0,38	-1,67	-15,51	-18,47	-17,24	-9,17	-3,58	-17,69	-10,09	-4,28				
2008/1	0,8	-0,5	-2,7	-3,1	-14,7	-3,8	4	-3,8	1,4	-1,9				
2	0,7	-0,8	-3,1	-6,3	-17,2	-4,6	14,3	-0,2	1,7	-4,8				
3	0,8	-0,7	-1,1	-6,2	-18,4	-7,5	12,5	-5,2	2,2	-4,7				
I	0,77	-0,67	-2,3	-5,2	-16,77	-5,3	10,27	-3,07	1,8	-3,8				
4	0,4	-1,2	-6,2	-11,9	-19,3	-12,3	5,6	-16,1	-1	-7,4				
5	0,6	-0,9	-5,7	-10,8	-17,7	-11,3	7,4	-10,2	-2,1	-7,8				
6	0,1	-1,4	-7,1	-12,7	-20,8	-16,1	2,7	-11,8	-4,8	-10,4				
II	0,37	-1,17	-6,33	-11,8	-19,27	-13,23	5,23	-12,7	-2,6	-8,5				
7	-0,2	-1,5	-11,4	-15,2	-21,8	-17,9	-8,7	-21,7	-8,9	-11,7				
8	-0,3	-1,7	-13,7	-17,8	-24,3	-17,7	-11,5	-28,4	-9,8	-14,2				
9	-0,8	-1,9	-21,6	-23,7	-22,7	-18,9	-6,8	-17,5	-12,7	-16,6				
III	-0,43	-1,7	-15,57	-18,9	-22,93	-18,17	-9	-22,53	-10,5	-14,2				
10	-1,3	-2,2	-29,9	-29,0	-31,7	-23,5	-12,8	-26,4	-21,7	-22,0				
11	-1,9	-2,9	-37,2	-38,6	-36,9	-28,1	-19,5	-33,4	-29,2	-29,5				
12	-2,9	-3,8	-46,4	-46,3	-42,7	-29,7	-30,1	-37,5	-36,2	-35,1				
IV	-2,0	-2,9	-37,8	-38,0	-37,1	-27,0	-20,8	-32,4	-29,0	-28,8				
2009/1	-2,8	-3,6	-51,5	-48,8	-43,4	-28,7	-30,6	-34,6	-34,8	-36,2				
2	-3,3	-4,0	-58,8	-55,7	-47,6	-30,4	-24,7	-39,0	-35,7	-37,4				
3	-3,5	-4,3	-60,8	-59,7	-45,5	-27,1	-21,4	-33,9	-36,5	-38,7				
I	-3,2	-4,0	-57,0	-54,7	-45,5	-28,7	-25,6	-35,8	-35,7	-37,5				
4	-3,3	-3,7	-57,3	-51,1	-47,5	-28,2	-15,7	-21,3	-32,1	-31,1				

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU											
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gradbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27		
	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	EU 27	Slovenija
2001	100.22	0.2	100.19	0.2	100.43	0.4	103.1	3.1	8.5	7.3	6.2	6.2
2002	99.76	-0.5	99.54	-0.7	101.29	0.9	104.3	1.2	8.9	7.6	6.3	6.3
2003	100.4	0.6	100.09	0.6	102.15	0.9	105.87	1.5	9	8	6.7	6.7
2004	102.67	2.3	102.6	2.5	102.68	0.5	110.75	1.1	9.1	8.1	6.3	6.3
2005	103.86	1.2	104	1.4	103.04	0.4	117.9	8.8	8.7	7.9	6.5	6.5
2006	108	4	108.78	4.6	107.28	4.1	122.8	4.2	8.2	7.7	5.9	5.9
2007	111.61	3.3	113.04	3.9	111.27	3.7	127.88	4	7.1	7.4	4.9	4.9
2008	109.13	-2.2	110.43	-2.3	108.68	-2.3	130.25	2.0	7.0	7.2	4.4	4.4
2008/1	109.58	3.3	108.77	3.4	97.09	2.4	120.66	4.7	7.1	7.1	5.3	5.3
2	110.74	3.4	111.06	3.3	103.92	4.2	116.26	5.7	7.1	7.1	5.1	5.1
3	120.12	1.3	120.69	0.1	109.59	-0.1	126.06	2.1	7.0	7.0	4.8	4.8
I	113.48	2.6	113.51	2.2	103.53	2.1	120.99	4.1	7.0	7.1	5.1	5.1
4	113.29	3.9	115.6	4.3	108.5	-1.2	127.98	2.1	6.8	6.9	4.3	4.3
5	111.86	-0.1	114.22	-0.1	114.5	0.2	130.68	4.7	6.7	6.8	4.1	4.1
6	114.66	-0.3	118.22	-0.2	119.36	0.9	128.96	2.3	6.8	7.0	4.0	4.0
II	113.27	1.1	116.01	1.3	114.12	0	129.01	3	6.8	6.9	4.1	4.1
7	110.02	-0.5	112.48	-0.5	113.09	-1.3	130.32	2.4	6.7	6.9	4.1	4.1
8	94.68	-0.7	95.43	-0.9	99.6	-0.4	126.59	2.4	6.8	7.0	4.1	4.1
9	113.36	-2.1	116.4	-2.2	115.86	-3.6	128.53	2.1	6.8	7.0	4.0	4.0
III	106.02	-1.1	108.1	-1.2	109.52	-1.9	128.48	2.3	6.8	7.0	4.1	4.1
10	114.1	-5.0	116.1	-5.0	120.05	-3.7	133.52	0.9	7.1	7.3	4.3	4.3
11	104.56	-12.1	105.05	-12.3	106.94	-9.9	132.23	-0.8	7.3	7.5	4.3	4.3
12	92.62	-16.3	91.11	-16.6	95.62	-13.4	161.85	-2.1	7.6	8.2	4.3	4.3
IV	103.76	-11.0	104.09	-11.1	107.54	-8.8	142.53	-0.8	7.3	7.7	4.3	4.3
2009/1	89.25	-18.6	86.64	-20.3	88.28	-9.1	118.52	-1.8	8.2	8.4	4.8	4.8
2	87.96	-20.6	86.48	-22.1	91.19	-12.2	112.31	-3.4	8.6	8.7	5.1	5.1
3	-	-	-	-	-	-	-	-3.3	8.7	8.8	5.3	5.3

Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v Sloveniji

Leto	Gospodarska klima			Naročila, predelovalna dejavnost			Naročila, gradbeništvo			Trgovina na drobno prečakovanja			Poslovni optimizem		
	ocena stanja	medletna sprememba	ocean stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	
2001	-6.1	-6.0	-19.8	-15.6	-	-	31.3	-4.3	-3.0	-3.0	-9.3				
2002	0.3	6.4	-20.1	-0.3	-22.9	-	29.9	-1.4	-3.7	-0.7					
2003	2.5	2.2	-24.1	-4.0	-12.0	10.9	27.6	-2.3	-4.5	-0.8					
2004	5.8	3.3	-12.7	11.4	-3.0	9.0	30.2	2.6	2.0	6.5					
2005	2.6	-3.2	-14.8	-2.1	-15.1	-12.1	35.0	4.8	-1.0	-3.0					
2006	10.3	7.7	4.5	19.3	-6.4	8.7	36.1	1.1	9.8	10.8					
2007	13.4	3.1	8.3	3.8	13.0	19.4	40.9	4.8	11.6	1.8					
2008	2.2	-11.2	-19.3	-27.6	-6.5	-19.5	30.5	-10.4	-4.3	-15.9					
2008/1	9	-5	-9	-8	-1	4	30.0	13.4	9.0	-3.3					
2	10	-6	-11	-16	-15	-17	41.0	-3	10.0	-6.7					
3	11	-3	0	-10	-16	-21	42.0	4	9.7	-4.6					
I	10.0	-4.7	-6.7	-11.3	-10.7	-14.0	37.7	2.1	9.6	-4.9					
4	12	-5	-5	-19	-6	-17	33.9	-11.1	10.7	-7.3					
5	9	-8	-4	-19	4	-15	38.7	-3.3	6.3	-10.7					
6	5	-9	-9	-23	0	-17	32.8	-2.2	-2.3	-13.0					
II	8.7	-7.3	-6.0	-20.3	-3.3	-16.3	35.1	-5.5	4.8	-10.3					
7	5	-10	-13	-23	11	-8	35.3	-2.7	-3.7	-13.0					
8	7	-9	-16	-24	7	-16	27.6	-13.4	-0.7	-13.7					
9	6	-7	-21	-28	3	-16	39.0	-21	-2.0	-15.0					
III	6.0	-8.7	-16.7	-25.0	7	-13.3	34.0	-12.4	-2.1	-13.9					
10	-3	-13	-31	-38	-2	-18	37.0	-7	-16.7	-24.4					
11	-19	-26	-49	-57	-19	-32	13.1	-29.9	-33.0	-36.7					
12	-26	-34	-63	-66	-36	-53	4.4	40.4	-38.7	-42.7					
IV	-16.0	-24.3	-47.7	-53.7	-19.0	-34.3	15.2	-25.8	-29.5	-34.6					
2009/1	-29	-38	-68	-59	-48	-47	-39.0	-69.0	-36.7	-45.7					
2	-28	-38	-73	-62	-62	-47	-14.3	-55.3	-31.7	-41.7					
3	-31	-42	-75	-75	-69	-53	4.9	-37.1	-30.6	-40.3					
I	-29.3	-39.3	-72.0	-65.3	-59.7	-49.0	-16.1	-53.8	-33.0	-42.6					
4	-31	-43	-74	-69	-67	-61	0.3	-33.6	-28.0	-38.7					

Leto	Industrijska produkcija											
	Skupno			Rudarstvo			Predelovalna industrija			Oskrba (el., plin, voda)		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2001	102.9	2.9	0.22	92.1	-7.9	-1.06	102.8	2.8	0.26	109.3	9.3	0.40
2002	105.4	2.4	0.17	99.2	7.7	0.79	104.8	2	0.11	115.3	5.4	0.76
2003	106.9	1.4	0.07	104.9	5.8	0.42	106.5	1.6	0.07	111.3	-3.5	-0.38
2004	112.8	5.5	0.50	97.6	-7	-0.82	111.6	4.7	0.49	132.9	19.4	1.32
2005	116.5	3.3	0.24	104.2	6.7	0.86	115.6	3.7	0.24	130.9	-1.5	-0.09
2006	123.7	6.1	0.52	115.0	10.5	0.52	123.2	6.5	0.53	129.6	-0.9	0.06
2007	131.3	6.2	0.56	119.2	3.6	0.69	132.4	7.5	0.65	115.2	-11.1	-0.96
2008	129.1	-1.7	-0.06	117.3	-1.6	-0.32	130.2	-1.7	-0.03	116.2	0.9	0.00
2008/1	124.4	0.2	-0.69	111.7	18.8	-2.19	124.2	0.5	-0.73	132.2	-7.2	1.76
2	129.9	7.6	0.4	123.7	14.5	1.54	130.8	8.1	0.43	117.8	0.3	0.94
3	134.3	-3	-0.12	139.0	0.0	2.45	135.2	-2.9	-0.27	116.3	-2.5	0.04
I	129.5	1.4	-1.23	124.8	9.8	1.7	130.1	1.6	1.14	122.1	-3.4	-0.03
4	139.3	8.9	1.42	140.0	4.3	4.64	140.7	9.4	1.26	114.3	5.5	1.59
5	133	-1	-0.39	118.0	-13.0	-2.24	135.2	-0.6	-0.36	104.8	2.3	0.06
6	138.8	2.3	0.25	112.7	-7.1	-1.46	141.3	2.3	0.18	113.1	11.1	1.25
II	137	3.3	0.25	123.6	-5.2	6.15	139.1	3.6	1.05	110.7	6.3	2.41
7	132.6	-2.2	-0.71	105.0	13.5	-2.19	134.7	-2.5	-0.54	113.8	-1	0.95
8	108.9	-7.1	-1.19	82.6	-32.2	-6.15	110	-6.1	-1.21	103.9	-6.6	0.22
9	142.4	5.5	0.11	112.0	4.1	-3.1	145.4	6	0.07	110	0.9	0.43
III	128	-1	-2	99.9	-6.9	-8.68	130.1	-0.6	-1.98	109.2	-2.2	2.00
10	143.7	-2.8	0.4	128.7	-3.1	-1.78	145.7	-2.9	0.43	116.4	0.0	-0.92
11	122.2	-13.9	-3.38	121.0	-16.9	-4.05	121.9	-14.8	-3.47	122.1	3.7	-1.25
12	100.1	-14.3	-4.23	112.8	15.3	3.1	97.3	-16.7	-4.6	129.4	6.6	-2.98
IV	122.0	-10.0	-3.56	120.8	-3.6	-7.2	121.6	-11.0	-3.78	122.6	3.5	-2.52
2009/1	99.5	-20.0	-5.07	102.2	-8.5	1.12	97.0	-21.9	-5.57	124.7	-5.7	-1.61
2	102.2	-21.3	-3.64	117.5	-5.0	3.61	100.4	-23.2	-4.15	115.5	-2.0	-0.07
3	113.6	-15.4	-3.46	124.6	-10.4	1.33	113.0	-16.4	-3.8	112.6	-3.2	-0.78
I	105.1	-18.8	-	114.8	-8.0	-	103.5	-20.4	-	117.6	-3.7	-

Gradbeništvo in turizem

Leto	Gradbeništvo				Nočitve domačih gostov				Nočitve tujih gostov				Skupaj nočitve			
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	
2001	31606	-0.9	0.01	3317	0	-0.06	3812	12	0.86	7127	6.1	0.40				
2002	30175	-4.5	0.06	3301	-0.5	-0.08	4021	5.5	0.53	7321	2.7	0.24				
2003	29653	-2.1	0.06	3305	0.1	0.09	4177	3.9	0.26	7482	2.2	0.20				
2004	30509*	2.9	0.22	3227	-2.4	-0.29	4364	4.5	0.33	7590	1.4	0.06				
2005	33143*	8.6	0.92	3171	-1.7	-0.08	4400	0.8	0.07	7572	-0.2	0.00				
2006	35522*	7.2	0.79	3231	1.9	0.09	4486	2	0.24	7717	1.9	0.18				
2007	39383	10.9	0.80	3394	4.9	0.46	4867	8.4	0.74	8261	6.9	0.62				
2008	43591	10.7	0.86	3543	4.4	0.39	4809	-1.2	-0.08	8352	1.1	0.11				
2008/1	2601	12.2	1.06	198	12.1	0.21	288	-2.6	-0.44	486	2.9	-0.2				
2	2995	17.3	1.61	289	11.7	2.18	193	5.6	0.63	482	9	1.4				
3	3475	9.1	-0.33	221	-8.5	-2.25	284	8.9	0.68	505	0.5	-0.75				
I	9071	12.6	2.32	708	4.7	1.51	765	3.8	0.41	1473	4.2	0.77				
4	3602*	17.8	1.97	226	8.5	2.35	293	-18.3	-1.97	519	-8.5	-0.29				
5	3794*	9.6	0.49	264	10.5	1.90	442	16.3	1.62	706	14	1.78				
6	3835*	-0.1	-0.11	332	-2.4	-0.34	460	-2.6	-1.46	792	-2.4	-0.96				
II	11231	8.5	2.56	822	4.6	2.63	1195	-1.4	-0.65	2017	1	0.52				
7	4181	14.9	1.98	508	1.1	-1.08	762	5.3	0.96	1270	3.6	0.18				
8	3868	6.2	-0.05	533	8.9	0.65	834	-0.2	-0.28	1367	3.2	0.11				
9	4132	19.3	1.23	271	3.9	-1.38	480	-6.8	-1.83	751	-3.2	-1.65				
III	12181	13.4	2.48	1312	4.7	-0.67	2076	0	-0.41	3388	1.8	-0.28				
10	3853	10.4	1.54	242	6.1	0.81	319	-7.3	-2.55	561	-1.9	-1.17				
11	3768	2.8	-0.91	211	3.9	-0.01	210	-11.8	-1.20	421	-4.5	-0.58				
12	3487	13.5	0.77	248	11.2	2.79	244	6.6	1.44	492	8.8	2.19				
IV	11108	8.6	2.00	701	7.2	0.90	773	-4.7	-4.10	1474	0.6	-1.89				
2009/1	2658	2.2	-0.58	208	5.1	0.91	282	-2.1	-0.86	490	0.8	-0.12				
2	2979	-0.5	-0.39	283	-2.1	-1.37	166	-14.0	-4.89	449	-6.8	-2.57				
3	-	-	-	234	5.9	-2.14	222	-21.8	-3.12	456	-9.7	-2.50				
I	-	-	-	725	2.4	-	670	-12.4	-	1395	-5.3	-				

Leto	Promet													
	Letalski				Cestni				Pomorski				Luški	
	PKM mio	letni porast	mesečna rast	tkm mio	letni porast	mesečna rast	tkm mio	letni porast	tkm mio	letni porast	mesečna rast	tisoč ton	letni porast	mesečna rast
2001	790	-8.8	-0.94	7037	4.6	-1.66	32951	2.9	1.01	9145	1.2	1.42		
2002	794	0.5	0.04	6607	-6.1	-0.66	28580	-13.3	-1.37	10218	11.7	0.12		
2003	836	5.3	0.43	7038	6.5	0.73	29010	0.4	-0.02	10483	17.4	1.16		
2004	895	7	0.78	9007	27.9	2.13	36934	30.6	2.02	11993	12.8	1.13		
2005	1018	13.8	0.89	11033	22.5	1.98	52514	41.7	3.56	12807	4.7	0.12		
2006	1019	7.8	0.20	12097	9.6	0.60	49155	-6.4	-1.01	15463	22.5	1.84		
2007	1185	13.7	0.88	13734	13.4	0.97	46587	-5.2	-0.31	15846	2.5	0.20		
2008	1349	13.8	1.49	-	-	-	54715	17.4	1.32	16554	4.5	0.45		
2008/1	72	17.4	-0.77	1216	26.7	2.63	4515	0.8	5.01	1374	14.2	-0.02		
2	73	29.8	2.07	1301	26.7	2.38	4650	57.7	2.58	1571	18.7	3.60		
3	82	24.9	0.59	1415	26.7	2.15	5360	58.3	5.72	1303	-26	-2.08		
I	227	23.9	2.46	3932	26.7	6.05	14525	34.3	10.53	4248	-0.9	4.07		
4	108	36.3	3.01	1411	23.5	0.02	4486	-8.1	2.80	1508	38.3	3.18		
5	114	29.3	2.59	1393	23.5	-0.15	4516	13.8	2.47	1307	-5.5	-1.43		
6	144	19	1.07	1419	23.5	-0.35	5043	15.3	0.92	1274	-14.7	-2.87		
II	366	27.1	6.61	4222	23.5	1.99	14045	6.2	9.64	4089	3.1	1.00		
7	179	11.4	-1.22	1385	7.7	0.07	4488	-2.1	-2.01	1186	6.6	-0.72		
8	176	11.1	-1.45	1122	7.7	0.21	4356	18.5	-0.41	1470	26	6.94		
9	142	1.6	-2.70	1388	7.7	0.45	4705	24.2	0.68	1290	14.5	-0.26		
III	497	8.5	-1.41	3895	7.7	0.07	13549	12.4	-0.65	3946	15.8	1.26		
10	110	3.2	-0.25	1495	17.2	1.5	4354	28.4	-0.29	1569	17.8	1.51		
11	80	3.9	-0.56	1474	17.2	1.55	3598	36.9	0.98	1470	3.4	0.88		
12	69	-4.2	-2.78	1244	17.2	1.51	4644	3.6	-0.64	1232	-14.3	-3.54		
IV	259	1.2	-4.00	4213	17.2	-	12596	20.0	0.45	4271	1.9	2.96		
2009/1	67	-6.9	-4.09	-	-	-	4755	5.3	-0.54	1435	4.4	0.53		
2	59	-19.2	-4.30	-	-	-	4451	-4.3	0.03	1641	4.5	2.25		

Leto	Zaposlenost											
	Zaposlene osebe				Samozaposlene osebe				Iskalci zaposlitve		Skupaj	
	v podjetjih in organizacijah	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	št. št.	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast	letni porast	
2001	626444	1.8	68372	1.2	50628	-0.1	101856	-4.5	880897	0.7		
2002	631053	0.7	66797	-2.3	50413	-0.4	102635	0.8	886134	0.6		
2003	632981	0.3	66164	-0.9	49732	-1.4	97674	-4.8	874921	-1.3		
2004	638715	0.9	65642	-0.8	49589	-0.3	92826	-5	876902	0.2		
2005	666130	4.3	65422	-0.3	50146	1.1	91889	-1	904989	3.2*		
2006	675060	1.3	66527	1.7	51519	2.7	85836	-6.6	910675	0.6		
2007	696116	3.1	69933	5.1	53303	3.5	71336	-16.9	925334	1.6		
2008	717564	3.1	72300	3.4	55442	4.0	63216	-11.4	942473	1.9		
2008/1	707773	3.7	70157	5.2	54362	3.7	69238	-13.4	936580	2		
2	710506	3.6	70808	5.2	54583	3.9	66997	-13.8	937944	2		
3	712987	3.5	71348	4.9	54840	4	64295	-13.4	938520	2		
4	715774	3.4	71791	4.2	55009	4.1	62440	-14	939080	1.9		
5	718201	3.3	72256	3.5	55093	3.8	61164	-13.5	940780	1.9		
6	720167	3.3	72644	2.9	55151	3.8	60710	-12.4	942738	1.9		
7	718454	3.2	72670	2.6	55249	3.7	61550	-12.2	941432	1.8		
8	718221	3.2	72725	2.5	55365	3.6	60669	-11.5	940489	1.9		
9	722608	3.2	73514	2.9	55690	3.7	59303	-11	944624	2		
10	724566	2.7	73967	3	56393	4.4	62621	-9.9	950732	1.8		
11	723446	2.2	73543	2.1	56730	4.6	63363	-7.3	950267	1.5		
12	718060	1.7	72171	1.9	56836	4.9	66239	-3.2	946491	1.5		
2009/1	712610	0.7	70394	0.3	57024	4.9	73911	6.7	946157	1.0		
2	709743	-0.1	69739	-1.5	57032	4.5	77182	15.2	945914	0.8		
3							79682	23.9				
4							82832	32.7				

Leto	Cene na drobno																			
	Živiljske potrebščine				Osnovna inflacija				Blago				Storitve				Gorniva			
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast		
2001	83.38	8.4	0.6	82.90	7.0	0.61	85.60	7.9	77.49	10.4	77.21	13.4								
2002	90.14	7.5	0.57	89.09	7.7	0.59	90.97	6.3	85.41	10.2	80.82	4.7								
2003	95.58	5.6	0.41	94.16	5.6	0.36	95.51	5.0	91.50	7.1	83.56	3.4								
2004	98.85	3.6	0.29	97.59	3.4	0.24	97.97	2.6	96.85	5.8	89.40	7.0								
2005	100.00	2.5	0.20	100.00	1.3	0.07	100.00	2.1	100.00	3.3	100.00	11.9								
2006	101.55	2.5	0.21	101.55	1.7	0.17	102.06	2.1	103.52	3.5	108.45	8.5								
2007	106.39	3.6	0.43	105.07	3.5	0.37	105.29	3.2	108.45	4.8	112.10	3.4								
2008	112.33	5.7	0.28	110.19	5.1	0.37	111.28	5.7	114.26	5.3	122.64	9.5								
I	110.08	6.6	-	108.18	5.7	-	109.12	7.0	112.00	5.5	118.46	12.5								
4	111.82	6.5	0.49	109.92	6.2	0.52	111.23	6.4	113.01	6.0	121.24	8.7								
5	113.12	6.4	0.40	110.36	5.7	0.43	113.02	6.7	113.37	5.3	126.69	10.3								
6	114.15	7.0	0.51	110.66	5.4	0.42	114.12	7.6	114.25	5.3	133.69	16.1								
II	113.03	6.6	-	110.31	5.8	-	112.79	6.9	113.54	5.5	127.21	11.7								
7	114.13	6.9	0.35	110.20	5.1	0.24	113.12	7.7	116.13	5.5	135.81	17.5								
8	113.34	6.0	0.17	110.52	4.8	0.21	111.53	6.4	116.91	5.3	129.79	14.2								
9	113.34	5.5	-0.05	110.91	4.5	0.14	112.21	5.8	115.58	5.1	127.14	13.3								
III	113.60	6.1	-	110.54	4.8	-	112.29	6.6	116.21	5.3	130.91	15.0								
10	113.34	4.9	-0.01	111.39	4.1	0.17	112.47	4.7	115.05	5.0	123.25	9.8								
11	112.55	3.1	-0.21	111.75	4.1	0.20	110.86	1.9	115.24	4.8	112.93	-3.5								
12	111.87	2.1	-0.31	112.04	3.7	0.27	109.43	0.4	115.58	4.3	105.73	-9.6								
IV	112.59	3.4	-	111.73	4.0	-	110.92	2.3	115.29	4.7	113.97	-1.1								
2009/1	111.19	1.4	-0.27	111.50	3.9	0.33	108.69	-0.1	116.11	4.1	107.93	-9.8								
2	111.77	2.0	-0.05	111.94	3.6	0.38	109.46	1.0	116.59	4.1	111.98	-3.1								
3	112.83	1.6	0.11	113.70	4.2	0.52	110.65	0.4	116.94	4.0	111.93	-6.9								
I	111.93	1.7	-	112.38	3.9	-	109.60	0.4	116.55	4.1	110.61	-6.6								
4	112.99	1.0	0.01	113.39	3.2	0.38	109.90	0.6	116.69	4.1	111.51	-5.5								
5	113.72	0.5	0.10	114.39	3.2	0.28														

Leto	Industrijske cene															
	Skupaj				Oprema				Repromaterial				Živiljske potreščine			
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	
2000	79.55			86.93			78.92			78.08			78.08			
2001	86.66	8.9	0.55	90.41	4.0	0.25	85.90	8.9	0.42	85.73	9.8	0.79	85.73	9.8	0.79	
2002	90.92	4.9	0.33	94.87	4.9	0.50	89.06	3.7	0.29	91.75	7.0	0.40	91.75	7.0	0.40	
2003	93.24	2.5	0.18	94.32	-0.6	-0.20	91.14	2.3	0.19	95.36	3.9	0.23	95.36	3.9	0.23	
2004	97.32	4.4	0.44	96.53	2.3	0.34	96.56	5.9	0.63	98.14	2.9	0.27	98.14	2.9	0.27	
2005	100.00	2.8	0.10	100.00	3.6	0.11	100.00	3.6	0.13	100.00	1.9	0.14	100.00	1.9	0.14	
2006	102.42	2.4	0.26	100.17	0.2	0.09	103.65	3.6	0.44	101.57	1.6	0.08	101.57	1.6	0.08	
2007	108.00	5.5	0.53	101.09	0.9	0.01	111.55	7.6	0.65	104.78	3.2	0.39	104.78	3.2	0.39	
2008	114.03	5.6	0.38	104.72	3.6	0.50	117.98	5.8	0.32	110.67	5.6	0.39	110.67	5.6	0.39	
2008/I	112.32	6.0	-	101.95	0.7	-	116.18	6.8	-	109.55	6.0	-	109.55	6.0	-	
4	113.79	6.1	0.56	103.89	2.7	0.78	117.91	6.7	0.40	110.41	6.6	0.43	110.41	6.6	0.43	
5	114.01	6.1	0.51	103.64	2.8	0.71	118.23	6.5	0.42	110.61	6.5	0.55	110.61	6.5	0.55	
6	114.24	5.9	0.43	105.05	4.4	0.73	118.35	6.2	0.30	110.64	6.0	0.38	110.64	6.0	0.38	
II	114.01	6.1	-	104.19	3.3	-	118.16	6.5	-	110.55	6.4	-	110.55	6.4	-	
7	114.81	6.3	0.42	105.97	4.8	0.87	119.21	6.6	0.42	110.72	6.2	0.37	110.72	6.2	0.37	
8	115.05	6.7	0.46	106.29	5.4	0.66	119.48	6.9	0.39	110.85	6.5	0.27	110.85	6.5	0.27	
9	115.34	5.7	0.27	107.17	6.0	0.58	119.66	5.7	0.40	111.07	5.3	0.10	111.07	5.3	0.10	
III	115.07	6.2	-	106.48	5.4	-	119.45	6.4	-	110.88	6.0	-	110.88	6.0	-	
10	115.28	5.0	0.18	106.81	5.4	0.42	119.19	4.6	0.19	111.68	5.1	0.08	111.68	5.1	0.08	
11	114.71	4.0	0.18	106.57	5.4	0.3	118.02	3.4	0.04	111.64	3.7	0.02	111.64	3.7	0.02	
12	114.22	3.5	-0.17	105.38	4.2	-0.21	117.21	2.6	-0.28	111.74	3.7	-0.07	111.74	3.7	-0.07	
IV	114.74	4.2	-	106.25	5.0	-	118.14	3.5	-	111.69	4.2	-	111.69	4.2	-	
2009/1	113.80	2.3	-0.18	104.92	3.3	-0.34	117.06	1.9	-0.37	110.26	1.2	-0.39	110.26	1.2	-0.39	
2	114.01	1.2	-0.50	104.46	3.0	-0.58	117.32	0.6	-0.64	110.07	0.4	-0.45	110.07	0.4	-0.45	
3	114.04	0.8	-0.49	104.44	1.6	-0.66	117.15	0.1	-0.58	110.22	0.1	-0.56	110.22	0.1	-0.56	
I	113.95	1.5	-	104.61	2.6	-	117.18	0.9	-	110.18	0.6	-	110.18	0.6	-	
4	114.02	0.2	-0.40	102.84	-1.0	-0.79	117.57	-0.3	-0.41	110.16	-0.2	-0.48	110.16	-0.2	-0.48	

Leto	Cene v evro območju											
	Skupni indeks		Blago		Storitve		Osnovna inflacija		Energijska			
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast		
2000	89.7	2.1	90.9	2.2	87.9	1.1	90.5	0.9	83.0	13.2		
2001	91.8	2.4	93.0	1.5	90.1	2.2	92.5	2.0	84.9	2.3		
2002	93.9	2.3	94.5	1.2	92.9	2.7	94.7	1.9	84.4	-0.6		
2003	95.8	2.1	96.2	1.6	95.3	2.0	96.6	1.5	86.9	3.0		
2004	97.9	2.1	97.9	1.8	97.8	2.6	98.5	2.0	90.8	4.5		
2005	100.0	2.2	100.0	2.1	100.0	2.3	100.0	1.5	100.0	10.1		
2006	102.2	2.2	102.3	2.3	102.0	2.0	101.6	1.5	107.8	7.8		
2007	104.4	2.1	104.2	1.9	104.5	2.5	103.6	2.0	110.5	2.6		
2008	107.8	3.4	108.2	4.0	107.2	2.5	106.1	2.5	122.9	11.6		
2008/1	105.8	3.2	105.9	3.7	105.6	2.5	104.3	2.3	117.2	10.7		
2	106.2	3.3	106.2	3.8	106.1	2.5	104.8	2.4	117.3	10.4		
3	107.2	3.6	107.7	4.1	106.5	2.8	105.7	2.7	120.0	11.3		
I	106.4	3.4	106.6	3.9	106.1	2.6	104.9	2.4	118.2	10.8		
4	107.6	3.3	108.4	4.0	106.4	2.3	106.0	2.5	121.2	10.8		
5	108.2	3.7	109.2	4.5	106.8	2.4	106.3	2.6	125.5	13.7		
6	108.6	4.0	109.7	5.0	107.1	2.5	106.4	2.6	128.8	16.1		
II	108.1	3.6	109.1	4.5	106.8	2.4	106.2	2.6	125.2	13.6		
7	108.5	4.1	108.8	5.1	108.1	2.6	106.0	2.6	130.5	17.1		
8	108.3	3.8	108.3	4.6	108.4	2.7	106.4	2.7	126.6	14.6		
9	108.5	3.6	109.1	4.4	107.7	2.6	106.7	2.6	126.2	13.5		
III	108.4	3.8	108.7	4.7	108.1	2.7	106.4	2.6	127.8	15.1		
10	108.6	3.2	109.1	3.5	107.7	2.6	107.0	2.5	122.5	9.6		
11	108.0	2.1	108.3	1.8	107.6	2.6	107.0	2.3	116.5	0.7		
12	107.9	1.6	107.4	0.9	108.5	2.6	107.5	2.2	111.0	-3.2		
IV	108.2	2.3	108.3	2.1	107.9	2.6	107.2	2.4	116.7	2.4		
2009/1	107.0	1.1	106.2	0.2	108.1	2.4	106.3	1.8	111.0	-5.3		
2	107.4	1.2	106.6	0.3	108.7	2.4	106.8	1.8	111.6	-4.9		
3	107.8	0.5	107.3	-0.4	108.6	2.0	107.4	1.6	110.3	-8.1		
I	107.4	0.9	106.7	0.1	108.5	2.2	106.8	1.8	111.0	-6.1		
4	108.2	0.5	107.7	-0.6	109.0	2.4	107.8	1.7	110.6	-8.7		
5	108.3	0.1	107.7	-1.4	109.1	2.2	107.8	1.4	111.0	-11.6		

Leto	Povprečne plače															
	Skupaj bruto				Skupaj neto				Število plačanih ur				BITO plača za plačano uro			
	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	št. ur	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast		
2000	790.29	10.6	0.97	497.2	10.5	0.94	173	0	-0.08	4.57	10.8	10.8	1.06			
2001	884.65	11.9	0.77	555.55	11.7	0.77	173	0	-0.04	5.11	11.9	11.9	0.8			
2002	970.94	9.8	0.77	609.59	9.7	0.78	173	0	0.01	5.62	10	0.76				
2003	1044.11	7.5	0.51	655.38	7.5	0.51	172	-0.6	0.02	6.06	7.9	0.52				
2004	1103.33	5.7	0.48	692.98	5.7	0.51	172	0	-0.03	6.41	5.7	0.5				
2005	1156.88	4.9	0.38	735.63	6.2	0.44	170	-1.2	-0.12	6.82	6.4	0.51				
2006	1212.41	4.8	0.38	773.19	5.1	0.44	170	0	-0.05	7.14	3.2	-0.16				
2007	1284.20	5.9	0.53	834.17	7.9	0.64	170	0	-0.02	7.55	5.7	0.54				
2008	1391.14	8.3	0.67	899.65	7.8	0.63	170	0.0		8.19	8.5	0.56				
2008/1	1326.19	6.1	0.77	864.43	6.0	0.55	176	-0.6		7.53	6.1	1.60				
2	1325.73	9.3	1.11	864.5	9.0	0.89	166	3.1		7.99	5.9	0.29				
3	1352.87	8.0	0.79	878.73	7.8	0.65	166	-3.5		8.14	11.5	1.85				
I	1334.93	7.8	-	869.22	7.6	-	169	-		7.89	7.8	-				
4	1354.42	9.5	1.04	879.19	8.8	0.89	171	3.0		7.93	6.4	0.92				
5	1360.20	7.6	0.68	882.94	7.4	-0.71	171	-3.4		7.93	10.9	0.68				
6	1364.53	8.8	0.72	883.58	8.1	0.77	166	-0.6		8.2	9.0	0.18				
II	1359.72	8.6	-	881.90	8.1	-	169	-		8.02	8.8	-				
7	1372.46	8.7	0.79	890.24	8.2	0.96	177	2.9		7.77	5.6	0.46				
8	1405.00	9.8	0.71	909.12	9.1	0.98	166	-6.2		8.48	17.2	0.34				
9	1400.21	11.2	0.70	905.13	10.3	1.08	171	6.2		8.2	5.1	-0.01				
III	1392.56	9.9	-	901.50	9.2	-	171	-		8.15	9.3	-				
10	1424.08	9.2	0.62	917.64	8.4	0.96	176	0.0		8.08	9.3	0.19				
11	1550.29	3.9	-0.23	981.58	3.8	0.13	159	-7.0		9.73	11.5	1.88				
12	1457.66	8.6	0.30	938.67	7.8	0.33	176	6.0		8.29	2.7	-1.64				
IV	1477.34	7.2	-	945.96	6.7	-	170	-		8.70	7.8	-				
2009/1	1416.40	6.8	0.06	917.15	6.1	0.03				8.36	11.0	-0.31				
2	1381.87	4.2	0.02	898.74	4.0	0.02				8.76	9.6	0.73				
3	1425.05	5.3	0.10	921.69	4.9	0.07				8.44	3.7	-0.03				
I	1407.77	5.5	-	912.53	5.0	-				8.52	8.1	-				

Leto	Skupaj			Neposredni davki in ostali prihodki			DDV in trošarine			Carine		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2001	8209,60	11,5	1,07	5518,91	14,1	0,95	2566,99	8,3	1,62	123,71	-22,3	-1,64
2002	9179,63	11,8	0,86	6056,97	9,7	0,75	2966,67	15,6	1,03	130,95	5,9	1,39
2003	10089,55	9,9	0,74	6777,88	11,9	0,89	3167,07	6,8	0,78	144,60	10,4	0,94
2004	10780,90	6,8	0,55	7347,22	8,4	0,74	3365,61	6,3	0,53	80,70	-44,2	-20,57
2005	11498,58	6,7	0,62	7767,63	5,7	0,43	3691,28	9,7	1,08	39,67	-50,9	10,55
2006	12395,09	7,8	0,48	8461,10	8,9	0,45	3882,81	5,2	0,60	51,06	28,7	2,80
2007	13421,12	8,3	0,99	8992,07	6,3	0,88	4312,16	11,1	1,09	116,89	128,9	7,95
2008	14682,00	9,4	0,54	9958,52	10,7	0,73	4604,16	6,8	-1,39	120,09	2,77	-
2008/1	1142,09	6,5	-0,05	717,37	9,4	0,24	418,38	1,8	-0,20	6,35	16,2	-11,51
2	1059,46	14,3	0,84	722,52	10,6	0,84	327,62	22,8	1,53	9,32	47,7	-3,65
3	1104,94	10,0	0,62	771,94	12,5	1,51	323,08	4,8	-0,87	9,91	2,1	-8,05
I	3306,49	10,3	-	2211,83	10,8	-	1069,08	9,8	-	25,58	22,0	-
4	1426,26	12,3	2,46	1032,78	8,9	2,37	381,20	22,0	3,75	12,28	41,4	-2,47
5	1249,50	8,4	0,25	859,46	8,9	0,64	379,52	7,7	-0,37	10,52	-4,6	-2,29
6	1216,95	29,5	2,14	831,73	24,6	2,5	374,31	43,4	1,42	10,90	1,4	2,59
II	3892,71	16,7	-	2723,97	14,1	-	1135,03	24,4	-	33,70	12,7	-
7	1307,58	13,4	2,09	846,07	25,3	2,35	451,75	-3,2	1,62	9,76	-15,5	2,33
8	1119,16	-2,9	-1,70	788,41	3,8	-0,31	319,25	-16,8	-4,84	11,50	19,3	9,58
9	1214,19	22,8	2,11	801,38	10,5	0,06	403,11	60,4	7,37	9,70	-19,4	4,18
III	3640,93	11,1	-	2435,86	13,2	-	1174,11	13,5	-	30,96	-5,2	-
10	1300,18	3,9	0,61	814,03	9,5	0,18	475,93	-4,3	1,06	10,23	-1,9	4,27
11	1194,45	-2,2	-2,66	834,60	7,6	-0,78	350,15	-19,7	-6,29	9,69	6,4	-1,6
12	1348,01	4,6	-1,60	938,23	2,9	-1,87	399,85	9,6	-1,31	9,93	-18,6	-3,43
IV	3842,64	2,1	-	2586,86	6,7	-	1225,93	-4,8	-	29,85	-4,7	-
2009/1	1150,08	0,7	-2,38	768,43	7,1	-0,99	375,33	-10,3	-5,11	6,33	-0,3	-7,21
2	1026,37	-3,1	-1,83	748,21	3,6	-1,11	270,05	-17,6	-4,10	8,10	-13,0	-2,61
3	1078,08	-2,4	-1,69	745,08	-3,5	-1,83	324,92	0,6	-1,63	8,08	-18,5	-10,42
I	3254,53	-1,6	-	2261,72	2,4	-	970,30	-9,1	-	22,51	-10,6	-
4	1137,47	-20,2	-4,71	724,35	-29,9	-8,32	400,74	5,1	5,87	12,37	0,7	1,65
5	1067,77	-14,5	-3,94	755,95	-12,0	-4,16	303,63	-20,0	-3,60	8,19	-22,1	-7,80

Prispevkí za socialno varnost

Leto	Skupno			Zdravstveno zavarovanje			Pokojninsko zavarovanje			Zaposlovanje		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2000	2796,62	11,2	0,99	1091,29	11,9	1,04	1691,73	10,7	0,95	13,59	10,7	1,37
2001	3180,6	13,7	0,94	1241,73	13,8	0,98	1923,28	13,7	0,91	15,59	14,7	0,97
2002	3509,84	10,4	0,75	1390,79	12	0,82	2101,89	9,3	0,71	17,16	10,1	0,76
2003	3806,48	8,5	0,62	1513,32	8,8	0,68	2274,62	8,2	0,59	18,54	8,0	0,56
2004	4076,46	7,1	0,63	1620,14	7,1	0,61	2436,45	7,1	0,64	19,87	7,1	0,73
2005	4350,95	6,7	0,47	1743,20	7,6	0,42	2586,66	6,2	0,50	21,10	6,2	0,42
2006	4588,9	5,5	0,5	1822,72	4,6	0,56	2743,76	6,1	0,47	22,43	6,3	0,28
2007	4972,19	8,4	0,79	1968,62	8,0	0,76	2979,11	8,6	0,81	24,45	9,0	0,95
2008	5496,23	10,5	0,78	2169,86	10,2	0,82	3300,93	10,8	0,77	27,11	10,9	1,18
2008/1	426,03	9,9	0,37	168,53	8,9	0,06	255,25	10,7	0,63	2,25	-5,3	1,57
2	433,51	10,8	1,20	172,48	10,3	1,08	258,82	11,6	1,23	2,21	-24,6	0,72
3	440,96	11,2	1,15	174,04	10,7	1,04	264,72	11,4	1,25	2,20	25,6	1,02
I	1300,50	10,6	-	515,05	10,0	-	778,79	11,2	-	6,66	-1,40	-
4	450,86	12,1	1,15	177,12	10,8	0,98	271,84	12,6	1,27	1,89	125,9	2,21
5	447,89	11,2	1,09	176,63	10,7	1,09	269,00	11,5	1,14	2,26	15,5	0,45
6	452,07	9,8	0,84	177,75	9,3	0,88	273,79	10,9	1,00	2,20	9,5	-0,18
II	1350,82	11,0	-	531,50	10,3	-	814,63	11,7	-	6,35	50,3	-
7	456,85	11,6	0,90	179,00	10,8	0,91	275,62	12,0	0,90	2,24	13,2	-0,28
8	447,52	9,5	0,67	176,55	9,2	0,76	268,75	9,7	0,56	2,21	10,8	-0,32
9	464,58	12,5	0,81	182,21	11,5	0,82	280,07	13,2	0,79	2,30	15,2	-0,35
III	1368,95	11,2	-	537,76	10,5	-	824,44	11,6	-	6,75	13,1	-
10	467,24	12,3	0,82	183,40	11,7	0,79	281,41	12,7	0,73	2,42	17,4	-0,35
11	480,63	10,9	0,77	196,63	13,0	1,47	281,65	9,5	0,28	2,35	13,0	-0,29
12	528,09	5,7	-0,36	205,51	6,3	-0,07	320,00	5,3	-0,54	2,57	4,1	9,84
IV	1475,96	9,6	-	585,54	10,3	-	883,06	9,2	-	7,34	11,5	-
2009/1	468,03	9,9	0,25	185,13	9,8	0,10	280,55	9,9	0,43	2,35	4,5	-0,05
2	460,10	6,1	-0,07	183,17	6,2	-0,10	274,71	6,1	0,02	2,22	0,7	-5,03
3	464,10	5,2	-0,11	183,94	5,7	-0,11	277,86	5,0	-0,11	2,30	4,3	-1,52
I	1392,22	7,1	-	552,24	7,2	-	833,11	7,0	-	6,87	3,2	-
4	469,73	4,2	-0,08	186,54	5,3	-0,04	280,92	3,3	-0,19	2,28	20,6	5,19
5	460,91	2,9	-0,29	183,02	3,6	-0,34	275,59	2,4	-0,25	2,30	1,9	-1,63

Leto	Kreditni podjetjem		Kreditni prebivalstvu		Kreditni in depoziti		Depoziti podjetjetjij		Depoziti prebivalstva	
	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast
1999	2596	13.4	1388	37.5	2088	6.3	5231	13.3		
2000	3441	18.1	1779	14.6	2132	2.1	5933	13.4		
2001	4497	16.6	2059	3.2	2308	8.3	7055	18.9		
2002	5412	11.0	2317	3.7	2605	12.9	8528	20.9		
2003	6371	10.3	2602	5.2	2707	3.9	9184	7.7		
2004	7788	17.1	3111	14.5	2816	4.0	9605	4.6		
2005	9599	22.5	3873	23.7	3085	9.6	10316	7.4		
2006	11784	22.8	4871	25.8	3299	6.9	10940	6.0		
2007	15292	29.8	6117	25.6	3647	10.5	12003	9.7		
2008	19438	28.0	7443	22.4	3735	2.4	13237	10.3		
2008/1	17897	35.45	6918	27.45	3849	11.0	12668	9.87		
2	18100	34.55	7009	27.72	3678	7.9	12769	9.58		
3	18316	33.10	7133	26.61	3669	1.9	12929	10.92		
4	18718	31.86	7235	25.89	3667	4.9	13029	11.74		
5	18990	29.12	7318	24.20	3635	2.0	13215	11.46		
6	19444	28.84	7409	23.18	3747	4.6	13325	10.38		
7	19782	26.79	7521	22.15	3810	2.6	13283	8.74		
8	20006	24.59	7603	20.24	3668	-4.4	13393	9.44		
9	20296	24.55	7705	19.12	3898	3.5	13541	10.13		
10	20577	23.86	7857	18.94	3753	-2.2	13399	9.09		
11	20541	20.14	7785	13.98	3658	-1.4	13556	13.05		
12	20599	18.30	7827	14.80	3800	0.7	13737	9.18		
2009/1	20801	16.23	7831	13.20	3687	-4.2	13867	9.46		
2	20885	15.39	7852	12.03	3695	0.5	14044	9.99		
3	20863	13.91	7868	10.30	3732	1.7	14046	8.64		
4	20907	11.69	7910	9.33	3757	2.5	14016	7.58		

